

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 59 · 14. mars
Sesjonen 2023–2024

Møte torsdag den 14. mars 2024 kl. 10

President: Kari Henriksen

Dagsorden (nr. 59):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i finansforetaksloven (utdelinger fra finansforetak mv.) (Lovvedtak 47 (2023–2024), jf. Innst. 204 L (2023–2024) og Prop. 13 L (2023–2024))
2. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar om å styrke habilitetsreglene og gjenreise tillit til demokratiet (Innst. 207 S (2023–2024), jf. Dokument 8:1 S (2023–2024), punktene 1–6)
3. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om en norsk antikorrupsjonsetat (Innst. 194 S (2023–2024), jf. Dokument 8:53 S (2023–2024))
4. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Andreas Sjalg Unneland, Kari Elisabeth Kaski og Kathy Lie om å styrke rettssikkerheten til barn i konflikt med loven (Innst. 216 S (2023–2024), jf. Dokument 8:60 S (2023–2024))
5. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Abid Raja, Grunde Almeland, Alfred Jens Bjørlo, Ola Elvestuen og André N. Skjelstad om mer åpenhet i offentlige organer (Innst. 211 S (2023–2024), jf. Dokument 8:11 S (2023–2024) unntatt pkt. 1 og 2)
6. Interpellasjon fra representanten Margret Hagerup til kunnskapsministeren:
«Høyre i regjering satte yrkesfag og fagskolene på dagsorden, og løftet andelen som valgte yrkesfaglig studieretning, til over 50 prosent. Tallet på søkere til læreplass i 2023 har falt med 900 sammenliknet med 2022, samtidig som NHOs kompetansebarometer igjen slår fast at behovet for fagarbeidere er stort. Den positive trenden fra Solberg-regjeringens periode har nå snudd, og regjeringen har så langt gjort lite for å løfte yrkesfagene og fagskolene videre.
Hvor lenge skal regjeringen innta en utrede mer og vente og se-holdning?»
7. Interpellasjon fra representanten Geir Jørgensen til fiskeri- og havministeren:
«Det er igjen dokumentert svært høy dødelighet i havbruksnæringa. Ifølge Veterinærinstituttet døde

over 60 millioner laks i norske merder i fjor. 22. februar slo fagforeninga Tekna alarm om at dyrevelferd ikke verdsettes høyt nok i næringa, at fiskehelsebiologer slites ut, og at deres faglige råd ikke tas på alvor av selskapene.

Hva gjør regjeringa for å minske dødelighet og sikre dyrevelferden for oppdrettslaks, og hvordan forholder statsråden seg til tiltak som å inkludere dødelighet som et kriterium i trafikklysmoellen?»

8. Referat

Minnetale over tidligere stortingsrepresentant Inger Pedersen

Presidenten [10:01:25]: Ærede stortingsrepresentanter!

Den 1. august 2023 døde tidligere stortingsrepresentant Inger Astrid Pedersen, fra Flekkefjord, Narvik og Kristiansand, 87 år gammel.

Hun var første vararepresentant for Arbeiderpartiet og Nordland fra 1981 og fast innvalgt fra 1985 til 1993. I løpet av de to periodene satt hun i finanskomiteen, justiskomiteen, kommunal- og miljøvernkomiteen samt kontrollkomiteen.

Fra 1979 til 1981 var hun statssekretær i Miljøverndepartementet, med Rolf Hansen som statsråd.

Inger Pedersen vokste opp i et arbeiderklassehjem i Flekkefjord. Foreldrene var politisk engasjerte, og hun husket at størrelser som Jens Christian Hauge, O.C. Gundersen og Jens Haugland var hjemme hos dem.

Selv valgte hun journalistikken som yrkesvei, noe som førte henne til Narvik og avisa Fremover, der hun så for seg å bli et par år. Det ble familieetablering, tre barn og mer enn 40 år i malmbyen.

Pedersen var journalist i partipressens tid, og jobben i en A-presseavis var intet hinder for å bli kommune- og politiker for Arbeiderpartiet. Hun hadde en rekke verv før hun ble statssekretær og stortingsrepresentant.

Gjennom sine åtte år på Stortinget talte hun Nord-Norges sak på klingende sørlandsk og deltok i behandlingen av mange krevende saker. Som leder av justiskomiteen fikk hun bl.a. ansvaret for utlendingsloven. Etter en lang prosess ble loven loset i havn, men hun la ikke skjul på at arbeidet hadde vært en påkjenning.

Dette var på slutten av 1980-tallet, da det var harde fronter i innvandringsdebatten. Som saksordfører mottok Pedersen bunker av brev, flere med direkte rasistisk innhold. Og selv om hun var klar på behovet for begrensninger og kontroll, hadde hun et stort hjerte for medmennesker på flukt.

Mest oppmerksomhet fikk hun likevel for en sak som for henne var langt mindre. Spesielt opptatt av kongehuset var hun nemlig ikke, men som kvinnesakskvinn

ne mente hun at det burde herske likestilling også der. Det sa hun i Dagbladet i 1986, og da Stortinget i 1990 innførte lik arverett til Kronen uavhengig av kjønn, sto hun som en av forslagsstillerne bak grunnlovsendringen.

Inger Pedersen flyttet til slutt tilbake til Sørlandet, da til Kristiansand, men fortsatte som aktiv i Arbeiderpartiet. Bak den milde framtoningen lå det nemlig et sterkt og livslangt samfunnsengasjement, forankret i de sosialdemokratiske verdiene og troen på rettferdighet og like muligheter for alle.

Vi lyser fred over Inger Pedersens minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten [10:05:27]: Representanten Helge Orten, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Akershus: Tore Grobæk *Vamraak*

For Rogaland: Marte Eide *Klovning*

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Maria Aasen-Svensrud fra og med 14. mars og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Camilla Maria Brekke, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten [10:06:14]: Camilla Maria Brekke er til stede og vil ta sete.

Statsråd Emilie Mehl la fram 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten [10:07:12]: Representanten Sivert Bjørnstad vil framsette et representantforslag.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:07:29]: På vegne av stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, Silje Hjemdal og meg selv har jeg gleden av å fremme forslag om å styrke nettolønnsordningen for sjøfolk.

Presidenten [10:07:44]: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:07:54]

Stortingets vedtak til lov om endringer i finansforetaksloven (utdelinger fra finansforetak mv.) (Lovvedtak 47 (2023–2024), jf. Innst. 204 L (2023–2024) og Prop. 13 L (2023–2024))

Presidenten [10:08:16]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:08:23]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar om å styrke habilitetsreglene og gjenreise tillit til demokratiet (Innst. 207 S (2023–2024), jf. Dokument 8:1 S (2023–2024), punktene 1–6)

Presidenten [10:08:46]: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til et replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:09:19] (ordfører for saken): Forslaget om å styrke habilitetsreglene og gjenreise tilliten til demokratiet er fremmet av partiet Rødt, og jeg vil takke for at de løfter en viktig sak.

Forslaget som vi har til behandling, er behandlet av justiskomiteen, med unntak av punkt 7, som er behandlet av presidentskapet, som avga sin innstilling 15. desember 2023.

Forslaget som er til behandling, springer ut av den store mengden avsløringer av sviktende håndtering av habilitet i forbindelse med aksjehandel og oppnevnelser i regjeringsapparatet. Sakene omfatter både sittende og forrige regjering, utgått fra flere ulike partier.

Forslagsstillerne viser til at det er viktig å komme til bunns i spørsmål om habilitet og aksjehandel, og har på den bakgrunn fremmet flere forslag som de mener vil bidra til å rydde opp og gjenreise tilliten til demokratiet. Jeg legger til grunn at forslagsstillerne vil redegjøre mer for sitt synspunkt, og går over til SVs vurdering av forslagene.

Helt overordnet vil jeg si at vi deler forslagsstillerne situasjonsbeskrivelse og vil understreke at det er viktig med tiltak for å sikre en høy grad av tillit til demokratiet. Det er en tillit politikere må gjøre seg fortjent til. Det er ikke noe vi har rett på; det må fortjenes hver eneste dag.

Mange av forslagene som er fremmet i dette representantforslaget, er berørt i kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av sakene om regjeringsapparatets håndtering av habilitetsregelverket. SV mener at forslagene hører bedre hjemme i det arbeidet og har derfor løftet dem og flere forslag inn i kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling. Så vi tilslutter oss mye av intensjonen i forslaget, men opplever at det egentlig er bred enighet om at dette ble behandlet godt av kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Ma sud G h a r a h k h a n i hadde her overtatt presidentplassen.

Hadia Tajik (A) [10:11:41]: I all hovudsak vil Arbeidarpartiet i denne debatten visa til behandlinga av habilitetssakene i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Dei enkeltsakene som er bakteppet for denne debatten, har vorte gått grundig inn i, og forslag til systemendringar har òg kome fram i den behandlinga.

Med omsyn til forslag nr. 1 meiner Arbeidarpartiet at intensjonen allereie er vareteke gjennom handbok for politisk leiing og oppfølginga av ho.

Med omsyn til forslag nr. 2 er det meste allereie vareteke i andre prosessar, med unntak av habilitetserklæringer ved tiltreding, men der er oppfatninga vår at desse uansett ikkje vil kunna vera uttømande og difor heller ikkje hensiktsmessige som verkemiddel.

Med omsyn til forslaga nr. 3 og 4 meiner Arbeidarpartiet at heller ikkje dei er tilstrekkeleg hensiktsmessige med tanke på det føremålet ein ønskjer å oppnå. Forslag nr. 5, om meiroffentlegheit, må uansett alltid vurderast konkret i kvar enkelt sak.

Når det gjeld forslag nr. 6, om ny forvaltingslov, er dette i prosess i departementet, og me forstår at det vil koma ein proposisjon innan utgangen av stortingsperioden.

Elles vil eg takka forslagsstillarane for initiativet til å diskutera behovet for systemendringar for å bevare tilliten til demokratiske prosessar.

Tobias Drevland Lund (R) [10:13:08]: Den store mengden avsløringer av sviktende håndtering av habilitet i forbindelse med både aksjehandel og oppnevnelser i regjeringsapparatet viste med stor tydelighet at det var behov for ulike tiltak for å styrke habilitetsregelverket og tiltak for å gjenreise folk der ute sin tillit til demokratiet.

Forslagene til Rødt i denne sammenhengen, og flere forslag, ble behandlet – kontroll- og konstitusjonskomiteens innstilling – 5. mars. Rødt er svært fornøyd med å ha fått flertall for bl.a. å gjennomgå habilitetsregelverket og departementets opplæring og praksis og å vurdere en felles minimumspraksis for alle departementene, f.eks. med en bekreftelse på habilitet ved tilskuddsmottakere og utnevnelser. Det ble vedtatt å behandle forslag til fornyelse av habilitetsreguleringen i forvaltningsloven, basert på forvaltningslovutvalgets NOU fra 2019, i løpet av stortingsperioden, herunder sidestilling av samboerskap og ekteskap og at vesentlige økonomiske interesser i en sak leder til inhabilitet. Vi fikk også flertall for at regjeringen må vurdere å innføre en rutine om å skriftliggjøre habilitetsvurderinger av statsråder, statssekretærer og politiske rådgivere. Det ble også vedtatt at regjeringen må praktisere større grad av åpenhet om habilitetsvurderinger i departementene.

Alle disse var veldig gode vedtak, gode forslag, og de var helt nødvendige vedtak. Nå haster det med å gjenreise tilliten, noe jeg føler at representantene i denne komiteen, også gjennom innstillingens merknader, viser at de er enige i.

Tor André Johnsen (FrP) [10:14:54]: Vi forstår intensjonen til representantene fra Rødt, de har garantert gode intensjoner. Tilliten til demokratiet er selvfølgelig veldig viktig. Det er et viktig tema som forslagsstillerne løfter fram, og det har også vært mye i mediene.

Vi mener at det er mer naturlig å behandle endringer i habilitetsregelverket i lys av konklusjonene i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Regjeringspartiene viser også til at Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen nettopp har gjennomført, eller er i gang med å gjennomføre, tiltak og vurderinger med mål om nettopp å sikre gode rutiner og retningslinjer.

For øvrig er et av forslagene fra Rødt et klassisk rødt sosialistforslag – et typisk sosialistforslag – hvor det er sterk tro på forbud, påbud og restriksjoner. Det støtter ikke Fremskrittspartiet. Et generelt forbud for alle statsråder, alle statssekretærer, alle politiske rådgivere samt medlemmer av deres husstander mot å kjøpe eller selge aksjer eller andre finansielle instrumenter er et knallrødt sosialistforslag som Fremskrittspartiet aldri kunne ha støttet.

Et annet forslag hvor Rødt har tatt litt for mye Møllers tran, er forslaget om endringer i reglementet for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser. Det ville bare ført til enda mer kontroll, enda mer byråkrati, enda flere misforståelser, enda flere kostnader og enda flere unødvendige medieoppslag. De endringer som nylig er gjennomført når det gjelder kravene om å registrere kjøp og salg av aksjer annenhver uke, dvs. hyppigere enn det har vært tidligere, er mer enn godt nok. Konsekvensene av de endringene og innstrammningene i de endringer som er gjennomført, vil nok dessverre føre til at de færreste stortingsrepresentanter rett og slett orker å kjøpe og selge aksjer. Vi har andre ting å drive med enn bare å sitte og registrere kjøp og salg. Det er tross alt ikke derfor vi sitter her – for å være byråkrater og registrere i et register som burde vært offentlig. For det er løsningen. Løsningen er veldig enkel – det er nettopp å sørge for at et aksjonærregister i sanntid blir innført. Det er det aksjonærregisteret som faktisk ble vedtatt – eller intensjonen og ambisjonen om et aksjonærregister ble vedtatt ti år tilbake, i juni 2014. Det er på høy tid at Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen sørger for at det vedtaket blir gjennomført.

Statsråd Emilie Mehl [10:17:37]: Først vil jeg si at regjeringen deler forslagsstillerne og justiskomiteens syn på viktigheten av å sikre befolkningens tillit til offentlige myndigheter, og på betydningen habilitetsre-

glene har i den forbindelse. Det er en tillit som er helt grunnleggende for demokratiet vårt.

Flere av spørsmålene som er tatt opp i dette representantforslaget, er også – som flere har vært inne på – behandlet i kontroll- og konstitusjonskomiteens innstilling om regjeringsapparatets håndtering av habilitetsregelverket. Disse spørsmålene ble grundig behandlet under debatten i Stortinget 5. mars. Under debatten redegjorde statsministeren også for hvordan regjeringen har styrket rutiner og retningslinjer som skal bidra til å sikre etterlevelse av habilitetsreglene.

I vedtak 5. mars har Stortinget anmodet regjeringen om også å vurdere ytterligere tiltak som har til formål å gjenreise tillit til de avgjørelsene som tas av landets politiske ledelse. Jeg slutter meg til statsministerens klare tilbakemelding om at regjeringen vil gjennomgå vedtakene og vurdere hvordan de best kan følges opp, og rapportere tilbake til Stortinget på egnet måte.

Presidenten [10:18:38]: De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Tobias Drevland Lund (R) [10:18:53]: Jeg følte at vi egentlig var ferdig med debatten, men jeg klarte ikke å dy meg etter at representanten Johnsen hadde vært her oppe og harselert med Rødts forslag. Det er nå engang sånn at man kanskje må erkjenne om man sitter på Stortinget for å handle med aksjer, eller om man sitter her for å tjene folket som folkevalgt. Om representanten fra Fremskrittspartiet er her for førstnevnte, må han gjerne være det, men jeg tenker at vi andre, og i hvert fall vi i Rødt, er av den oppfatning at det viktigste er å tjene folket. Vi er valgt inn her for å gjøre en jobb på vegne av et valgdistrikt og en rekke velgere, og det er først og fremst det viktigste – ikke å sitte og «daytrade». Så får Johnsen bruke tiden som han vil.

Presidenten [10:19:31]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [10:19:35]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om en norsk antikorrupsjonsetat (Innst. 194 S (2023–2024), jf. Dokument 8:53 S (2023–2024))

Presidenten [10:19:51]: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replik-

ker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Else Marie Rødby (Sp) [10:20:21] (ordfører for saken): Komiteen har behandlet et representantforslag fra Miljøpartiet De Grønne om en norsk antikorrupsjonsetat. Jeg tror alle i denne salen er klar over at vi sitter her med oppgaven som stortingsrepresentant på bakgrunn av tillit. Som man ofte sier, er tillit ferskvare: Det tar tid å bygge det opp, og det er lett å rive ned. Dette er et ansvar som tilligger alle, på tvers av politiske skillelinjer. Samfunnet vårt er helt åpenbart tjent med at den høye tilliten til myndighetene og den høye tilliten folk imellom opprettholdes. Vi trenger ikke å se så veldig langt utenfor landets grenser for å se hva lav tillit til myndigheter, til valg og til etablerte institusjoner gjør med samfunn.

Når det er sagt: Forslagsstillerne viser til behovet for et transparent samfunn som forhindrer at personer som skal ivareta fellesskapets beste, kan skjule egeninteresser eller berike seg selv. Det tror jeg også det er enighet om at er grunnleggende viktig i vårt demokrati. Det at et sterkt demokrati er helt avhengig av at folk med makt kan ettergås og holdes til ansvar for det de gjør, er det også lett å slutte seg til.

Forslagsstillerne peker på at det i tråd med artikkel 6 i FNs konvensjon om korrupsjon er på tide å etablere en antikorrupsjonsetat i Norge. Et flertall i komiteen har pekt på at det i forkant av ratifikasjonen av denne konvensjonen ble foretatt en vurdering av hvorvidt en implementering av FN-konvensjonen ville medføre behov for lovendringer. I Stortingets behandling av proposisjonen ble det imidlertid lagt til grunn at Norge tilfredsstiller retningslinjer for implementering av nettopp artikkel 6 ved at det er etablert flere organer som helt eller delvis har antikorrupsjonsarbeid som sitt ansvar.

Jeg går ut fra at de øvrige partiene vil redegjøre videre for sine syn i saken, og jeg skal bare kort gå over til Senterpartiets syn.

Vi oppfatter at det ved implementering av FN-konvensjonen mot korrupsjon ikke følger et eget krav om en egen antikorrupsjonsetat. Vi vil også i den forbindelse vise til statsrådets brev hvor det går fram at Norges implementering nettopp er evaluert av United Nations Office on Drugs and Crime, som hjelper medlemslandene med å bekjempe narkotikakriminalitet, inkludert menneskehandel, korrupsjon og terrorisme. I denne evalueringen er det ikke framkommet anbefalinger om opprettelse av et eget antikorrupsjonsorgan. Det å opprette et nytt organ, enten det er en egen etat, et tilsyn eller et direktorat, er ikke nødvendigvis den beste løsningen eller en garanti for et bedre system.

Senterpartiet legger til grunn at eksisterende organer som helt eller delvis har antikorrupsjonsarbeid som sitt ansvar, ivaretar sitt respektive ansvarsområde i det forebyggende korrupsjonsarbeidet. Senterpartiet støtter derfor ikke representantforslaget.

Hadia Tajik (A) [10:23:22]: Eg vil takka forslagsstilarane for eit spennande forslag om ein norsk antikorrupsjonsetat. Når Arbeidarpartiet likevel er skeptiske, er det bl.a. fordi Noregs implementering av artikkel 6 i FNs konvensjon om korrupsjon ganske nyleg er evaluert av UNODC, og det har ikkje kome fram noko krav om at det må opprettast ein eigen antikorrupsjonsetat.

Det høyrer og med til historia at då denne konvensjonen vart gjennomført i norsk rett, vart det slått fast at me innfrir krava til antikorrupsjonsarbeid ved at me har fleire organ som heilt eller delvis har antikorrupsjonsarbeid som ansvaret sitt – bl.a. Økokrim, tollvesenet, Kredittilsynet, Konkurransetilsynet og Sivilombodet, for å nemna nokre eksempel.

Dersom det likevel skulle verta oppretta ein eigen antikorrupsjonsetat, må han uansett verta sett i samheng med Knut Høiviks utgreiing om føretaksstraff og korrupsjon, som vart levert i mai 2021. Ho har vore på høyring og er til oppfølging vidare i departementet.

Tor André Johnsen (FrP) [10:24:38]: Når det gjelder Miljøpartiet De Grønnes forslag om å opprette en egen norsk antikorrupsjonsetat, støtter ikke Fremskrittspartiet det. Vi ser absolutt ikke nødvendigheten av å opprette nye offentlige etater på fag- og ansvarsområder hvor vi allerede har flere aktører som jobber med fagfeltet. Som forgjengeren min fra Arbeiderpartiet påpekte, har vi bl.a. Økokrim, som er rustet for å jobbe med slike saker. Vår anbefaling til Miljøpartiet De Grønne er heller å sørge for at de styrker budsjettene til Økokrim i sine alternative statsbudsjetter. Vi tror det ville være mer effektivt enn å etablere nye offentlige etater.

Det er også helt korrekt at vi faktisk har hatt en grundig vurdering basert på artikkel 6 i FNs konvensjon om korrupsjon. Konklusjonen til myndighetene og regjeringen er at vi har nok offentlige organer i dag som jobber på dette feltet og jobber målrettet mot korrupsjon. Så løsningen er i så fall heller å styrke dem som allerede er etablert på området for å bekjempe korrupsjon, og ikke å etablere nye offentlige etater.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:26:08]: Jeg vil gjerne starte med å takke forslagsstillerne for at de løfter fram et viktig politisk tema, nemlig hvordan vi bekjemper korrupsjon. Korrupsjon er helt ødeleggende for tilliten i et samfunn. Det er viktig for tilliten til demokratiet at korrupsjon forhindres, avdekkes og får konsekvenser. Det er en rekke aktører som har ansvar

for å forhindre korrupsjon og etterforske korrupsjon i dag. Jeg vil særlig peke på Økokrims helt sentrale rolle i dette, som flere av de andre talerne har vært inne på.

Vi mener at det på nåværende tidspunkt ikke ville være hensiktsmessig å opprette en egen antikorrupsjonsetat etter den franske modellen. Vi har strukturer i dag som må rustes opp og bygges videre på, heller enn å lage helt nye etater og institusjoner for dette arbeidet. Derfor mener vi at det finnes mer treffsikre verktøy enn det Miljøpartiet De Grønne løfter fram i dette forslaget, og derfor kommer ikke vi til å stemme for det.

Ingunn Foss (H) [10:27:50]: I likhet med de andre som har vært på talerstolen, vil jeg veldig gjerne takke representantene for å sette fokus på en veldig viktig sak. Korrupsjon er ødeleggende for demokratiet. Høyre er enig med flertallet i komiteen om at å etablere en sånn etat nå ikke er hensiktsmessig, og jeg viser til de andre representantenes redegjørelse for det, som Høyre deler.

Statsråd Emilie Mehl [10:28:40]: Kampen mot korrupsjon er veldig viktig for regjeringen. Det er noe som kan både hindre økonomisk utvikling og innebære økte kostnader for myndigheter og næringsliv, uriktig bruk av offentlige ressurser og risiko for at myndighetene tar uriktige avgjørelser. Manglende tiltak overfor korrupsjon og lignende lovbrudd kan føre til at man får en svekket moral i samfunnet, og på sikt kan det undergrave den velferdsstaten vi er kjent med.

Høy grad av tillit, både til staten og mellom enkeltaktører, er en stor styrke for Norge. Det er noe som bidrar til at vi får en høyere frivillig etterlevelse av regelverket. For å forebygge og bekjempe korrupsjon er det sentralt at tilliten til myndighetene ivaretas. Godt samarbeid mellom myndigheter og næringsliv er grunnleggende når vi snakker om dette, og jeg vil snart legge fram en stortingsmelding om økonomisk kriminalitet, som også vil omtale innsats mot korrupsjon og samarbeid med næringslivet.

I tillegg til å bekjempe og forebygge korrupsjon i strafferettslig forstand er det også viktig å fremme åpenhet og forebygge mulige interessekonflikter. Det har vært økt oppmerksomhet om habilitetsspørsmål i det siste, senest i den første saken vi behandlet her i dag. På myndighetssiden er det innført flere tiltak for å sikre at habilitetsreglene etterleves, herunder tiltak for å sikre at politisk ledelse i alle departementer får tilstrekkelig opplæring i det regelverket. Det er naturlig, også når vi er inne på korrupsjonsområdet, at vi har høy oppmerksomhet på å videreutvikle rutiner og retningslinjer for dette framover.

Bestemmelsene i FNs korrupsjonskonvensjon, som representantene viser til, innebærer ikke en plikt til å ha én antikorrupsjonsetat, som flere har vært inne på. Det

er også fullt mulig å spre ansvaret på flere etater, slik vi har det i Norge i dag. Norges implementering av FNs konvensjon mot korrupsjon er nylig evaluert av UNODC, og Norge har i den evalueringen ikke fått noen anbefalinger om å opprette et eget antikorrupsjonsorgan utover de organene som vi allerede har. Det er viktig at korrupsjon forebygges bredt, både i den enkelte kommune, etat og det enkelte organ. Jeg kan ikke se at opprettelsen av en separat antikorrupsjonsetat nødvendigvis ville vært den beste løsningen.

Når det er sagt, har også Knut Høvik i sin utredning til Justis- og beredskapsdepartementet 26. mai 2021 drøftet en mulig opprettelse av et antikorrupsjonstilsyn. Et slikt tilsyn er tenkt å skulle føre tilsyn med eventuelle regulatoriske krav til antikorrupsjonsarbeid og kunne gi veiledning og utarbeide retningslinjer for robuste antikorrupsjonsprogrammer. Det er en utredning som har vært på høring, og som vil bli fulgt opp av Justis- og beredskapsdepartementet videre.

Presidenten [10:31:29]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [10:31:33]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Andreas Sjalg Unneland, Kari Elisabeth Kaski og Kathy Lie om å styrke rettssikkerheten til barn i konflikt med loven (Innst. 216 S (2023–2024), jf. Dokument 8:60 S (2023–2024))

Presidenten [10:31:49]: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik:

3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Else Marie Rødby (Sp) [10:32:18] (ordfører for saken): Komiteen har behandlet representantforslaget fra SV om å styrke rettssikkerheten. Forslagsstillerne viser til at det er en økende fokusering på barns rettssikkerhet i norsk strafferettspleie, og viser bl.a. til barnekonvensjonen og hvordan denne setter en standard for hvordan barn skal behandles i straffesaker. Det er særlig avhør av barn og rett til forsvarer som trekkes fram i forslaget. Det tas til orde for at det bør utarbeides et helhetlig kapittel til straffeprosessloven, med egne regler for barn som er i konflikt med loven. Statsråden har i sitt svarbrev til komiteen ikke avvist at det kan være grunn til å samle straffeprosesslovens regler om mis-

tenkte barn i et eget kapittel, men viser til at spørsmålet bør vurderes i sammenheng med hvordan straffeprosessloven for øvrig bør systemiseres.

Jeg går ut fra at de enkelte partiene selv redegjør videre for sitt syn i saken. Jeg vil redegjøre for det som er Senterpartiets syn.

Senterpartiet takker for initiativet om et viktig tema, nemlig barns rettssikkerhet, og støtter intensjonen i forslaget om å sikre og styrke denne. Vi deler også bekymringen knyttet til barn under 15 år og ser at flere instanser, herunder Barneombudet, har uttrykt bekymring for ivaretagelsen av mistenkte barns rettigheter. Under gjeldende lovverk setter menneskerettighetene allerede klare standarder for individets rettigheter i straffeprosessen generelt og for sårbare grupper spesielt. I den sammenheng er det nødvendig å se nærmere på og rette opp i eventuelle svakheter i barns straffeprosessuelle rettigheter i dagens lovverk, slik at de juridiske forpliktelsene som følger av menneskerettighetene og andre grunnleggende rettssikkerhetsprinsipper som gjelder for barn som en særlig sårbar gruppe, ivaretas i straffeprosessloven.

Vi ser det slik at disse problemstillingene og de eventuelle endringene er det naturlig å vurdere i en større sammenheng, som det også pekes på i svarbrevet fra statsråden. Det gjelder også når det gjelder avhør av barn, hvor det kan være klokt å se på om gjeldende retningslinjer og det veiledningsmateriellet som brukes, ut fra en prinsipiell vurdering heller burde vært regulert direkte i straffeprosessloven.

Når det gjelder barn med status som mistenkt og tilrettelagte politiavhør, som det pekes på at primært bør foregå på barnehus, er dette et tema som regjeringen allerede har berørt gjennom opptrappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner, som vi har til behandling i disse dager, og i budsjettproposisjonen for 2024. De hensynene som forslagsstillerne er opptatt av i den sammenheng, mener vi er godt ivare tatt gjennom arbeidet med og oppfølgingen av denne planen.

Som nevnt innledningsvis er hensynet til barns rettssikkerhet, enten det er med status som offer eller gjerningsperson, grunnleggende viktig og hører en moderne rettsstat til. Som det framkommer av innstillingen, støtter ikke Senterpartiet representantforslaget som sådant, men viser til at statsråden har sagt i svarbrevet til komiteen at regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer i denne forbindelse når det er gjort en nærmere vurdering av spørsmålet.

Hadia Tajik (A) [10:35:22]: Arbeidarpartiet vil takka forslagsstillerne for å ha sett eit viktig tema i fokus.

Barn som er i konflikt med lova, har eit særskilt behov for vern, nettopp fordi dei er barn. Det er heller ikkje alltid slik at dei nærmaste omsorgspersonane deira i tilstrekkeleg grad varetek dette omsynet eller følgjer opp barnet sitt behov. Difor er det spesielt viktig at staten gjer alt ein kan for å sikra nok og tydeleg informasjon om barns rettar i ein slik samanheng, og ikkje minst sørgjer for gjennomføringa av dei.

Til forslag nr. 1, om å samla straffeprosesslovas reglar om mistenkte barn i eit eige kapittel: Det kan vera aktuelt å gjera, men det må sjåast i samanheng med korleis straffeprosesslova elles bør verta systematisert framover. Akkurat dette vart ikkje føreslått i NOU-en om straffeprosesslova, som vart levert i 2016, men kan uansett verta vurdert i oppfølginga av denne.

Til forslaga nr. 2 og 3: Eg vil visa til at det i opptrapingsplanen mot vald i nære relasjonar er føreslått at barn under 16 år som er mistenkte for seksuelle overgrep, no skal avhøyrast ved barnehusa. Dette er spesielt sårbare barn, som òg ofte sjølve har vore ofre for overgrep. Det kan òg vera aktuelt å utvida ansvaret ytterlegare, men det må det vera naturleg å sjå i ein budsjettmessig samanheng. Det er òg naturleg å sjå på ytterlegare presiseringar av korleis slike avhøyr skal føregå, i samanheng med oppfølginga av NOU-en om straffeprosesslova.

Til forslag nr. 4: Departementet er allereie i gang med å undersøkje behovet og moglegheitene for å endra reglane i straffeprosesslova om forsvararoppnemning for mistenkte barn, bl.a. etter innspel frå Sivilombodet og på bakgrunn av lovforslaget frå straffeprosessutvalet.

Det gjer at samla sett røystar Arbeidarpartiet difor imot forslaga, men me deler altså langt på veg intensjonen bak dei aller fleste av dei.

Irene Heng Lauvsnes (H) [10:37:26]: Høyre støtter intensjonen i denne saken om å sikre barns rettigheter. Høyre mener òg at det er behov for å styrke rettssikkerheten for mindreårige mistenkte. Saker gjennomgått av riksadvokatembetet viser at det er behov for forbedringer.

Det pågår allerede et arbeid med ny straffeprosesslov hvor disse forslagene bør vurderes og ses i en helhetlig sammenheng. Departementet er allerede i gang med å undersøke behovet og mulighetene for å endre straffeprosesslovens regler, som forsvararoppnevning for mistenkte barn, bl.a. etter innspill fra Sivilombudet og på bakgrunn av straffeprosessutvalgets lovforslag.

Høyre mener det er viktig å sikre at de som avhører barn, har nødvendig kompetanse og kunnskap om hvordan man avhører barn og ungdom på en måte som er tilpasset deres alder, utvikling og erfaringer. Dagens regelverk gir politiet muligheter for å vurdere om det skal brukes barnehus for mistenkte barn. Politiet kan

gjøre vurderinger ut fra alvorlighetsgraden i det enkelte tilfellet. Det er viktig at politiet har kompetanse på avhør av barn, og at barnehus blir brukt i de tilfellene politiet mener at det er hensiktsmessig.

Barnas særskilte rettigheter er nedfelt bl.a. i Grunnloven og i barnekonvensjonen. Norge har siden årtusenskiftet i større grad tatt hensyn til barns beste på justisfeltet. Dette har gitt seg utslag i endringer i både lovverk og faktisk straffeutmåling. Det er skjerpede krav til bruk av ubetinget fengsel, og det er innført nye alternative straffereaksjoner spesielt tilpasset aldersgruppen 15–17 år, som ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

Høyre ønsker en raskere, mer effektiv reaksjon for unge som begår kriminalitet. Det er et av Høyres ni forslag til tiltak mot ungdomskriminalitet. Vi ønsker en hurtigdomstol for barne- og ungdomskriminelle for å redusere tiden fra lovbrudd begås, til straffen gis. Samtidig skal det rehabiliterende tilbudet styrkes gjennom et mer forpliktende samarbeid mellom politi, helse, oppvekst og frivilligheten i kommunene.

Høyre støtter innstillingen til saken.

Tor André Johnsen (FrP) [10:39:58]: Jeg må si det er rørende enighet mellom Høyre og Fremskrittspartiet og regjeringspartiene Arbeiderpartiet og Senterpartiet i denne saken.

Det er ingen tvil om at barnehus er viktig, og vi støtter selvfølgelig intensjonen i forslaget om å sikre barns rettssikkerhet og sikre barn på en best mulig måte. Derfor er barnehusene i en viktig nøkkelposisjon. Poenget er imidlertid at det nå pågår et arbeid med ny straffeprosesslov, og det er viktig da å se på dagens regelverk i lys av den nye straffeprosessloven. Politiet har allerede i dag mulighet til å vurdere om f.eks. barnehus skal brukes for mistenkte barn, og kan ta enkeltvurderinger basert på alvorlighetsgraden og behovene i hvert enkelt tilfelle. Det mener vi er tilstrekkelig. Vi støtter derfor flertallet i komiteen og støtter ikke forslaget slik det foreligger.

Dette blir kanskje litt på siden, men det står her som merknad fra ganske mange partier, bl.a. regjeringspartiene, som bl.a. viser til de kognitive evnene til barn – eller personer under 20 år. Det oppfattes nesten som en bortforklaring for å bli kriminell, og det er litt interessant. Det er som sagt litt på siden, men når det gjelder straff overfor unge, de under 20 år, er de samme partiene knallharde knyttet til samferdsel, fart, moped, ATV og bil. Da er det knallharde straffereaksjoner og ingen forsøk på forklaring, bortforklaring og unnskyldning. Men når det gjelder andre ungdomskriminelle, som vi dessverre sliter med, i forbindelse med ungdomsvold, knivstikking og ran, er det en sånn bortforklaring som er ramset opp på side 2 i merknadene fra bl.a. regjeringspartiene. Det synes jeg er litt spesielt.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:42:17]: Barn oppfatter og reagerer på verden forskjellig fra voksne. Deres kognitive, emosjonelle og moralske utvikling er ofte ikke ferdig før i starten av 20-årene, noe som påvirker deres evne til å vurdere konsekvensene av egne handlinger og utøve selvkontroll. Dette setter barn i en unik og sårbar posisjon, spesielt når de er involvert i straffesaker, enten som mistenkte eller som vitner.

Et sentralt problem er behandlingen av barn under etterforskning, spesielt når de er mistenkte. De eksisterende retningslinjene for politiavhør av barn stiller ikke tilstrekkelige og absolutte krav til barnefaglig kompetanse. Resultatet er at barns sårbarhet gjør at deres rettssikkerhet utfordres og ikke blir tilstrekkelig ivarettatt i avhørssituasjoner. Dette øker risikoen for rettssikkerhetsbrudd, som falske tilståelser eller misforståelser.

Etter norsk rett har barn som skal vitne, eller som har blitt utsatt for noe kriminelt, særlige rettigheter ved avhør. Det viktigste er at avhøret må skje på barnehus. Der stilles det bl.a. strenge krav til barnefaglig kompetanse, og informasjonen i avhørene blir tilpasset barnets utvikling.

Formålet er å sikre at etterforskning og straffeforfølgning gjennomføres på en måte som tar hensyn til barnets sårbarhet. Disse rettighetene har ikke barn som mistenkes for kriminelle handlinger. Den maktubalansen som ligger i ethvert avhør, og det skjebnetunge alvorret som innrammer situasjonen, forsterkes hos et barn. Dette gjelder uavhengig av om barnet er mistenkt eller fornærmet, og det forsterkes på måter man ikke nødvendigvis forstår som voksen, hvis man ikke er opplært i det. SV mener derfor mandatet til barnehusene må utvides til også å omfatte mistenkte barn. Det var også konklusjonen i rapporten fra NOVA i 2021.

Barneombudet har tidligere oppfordret regjeringen til å utarbeide et eget kapittel i straffeprosessloven med regler for unge lovbrytere. Dette vil være i tråd med FNs barnekomité's anbefaling i generell kommentar nr. 24. Et eget kapittel om mindreårige vil kunne ha stor betydning for rettssikkerheten til unge i konflikt med loven. Gjennom å samle reglene og gjøre regelverket enklere og mer oversiktlig vil man hjelpe både den mindreårige, forsvarere og verger.

Dagens regler stiller ikke krav om at mistenkte barn har en ubetinget rett til offentlig oppnevnt forsvarer under avhør. Dette er et kritisk punkt for å forhindre uheldige avhørsmetoder. Erfaringer viser at barn ofte ikke forstår sine rettigheter under avhør, og at de dermed ikke kan beskytte sine interesser på en adekvat måte.

Vi fremmer en rekke forslag som vil styrke rettssikkerheten til barn, og det ville være gledelig om Stortinget kunne samle seg om det, men det blir ikke en glede for i dag.

Jeg tar med dette opp forslagene i saken, fra SV og Venstre.

Presidenten [10:45:08]: Representanten Andreas Sjalg Unneland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Emilie Mehl [10:45:22]: Jeg takker for forslaget og er enig i at vi må sikre barns rettigheter i straffesaker, og at de blir ivarettatt på en forsvarlig måte.

Jeg vil ikke utelukke at det kan være grunner til å samle straffeprosesslovens regler om barn i et eget kapittel. Det kan være noe som gjør regelverket mer oversiktlig og lettere å forstå, spesielt for barn, men også for advokater, dommere og andre. Jeg vil også si at en slik løsning ikke ble foreslått av straffeprosessutvalget, men det er likevel noe departementet vil vurdere når vi skal jobbe videre med straffeprosessloven.

Dagens regler om avhør av barn gjelder utelukkende for barn som er fornærmet eller vitne. Utviklingen av metoder for avhør og Riksadvokatens gjennomgang av enkeltsaker har vist at det er behov for å styrke rettssikkerheten også for barn som er mistenkt. Det er gjort flere tiltak for å komme det i møte. Polithøgskolen og Kripos har laget en egen veileder om avhør av mistenkte barn i alvorlige straffesaker, og Riksadvokaten har gitt retningslinjer for å sikre at avhør av barn foregår på en tryggende måte. I tillegg vurderer departementet å endre reglene om oppnevning av forsvarer for barn.

I løpet av 2024 vil departementet sørge for at også mistenkte under 16 år i saker om seksuelle overgrep skal avhøres ved Statens barnehus. Med utgangspunkt i erfaringene vi gjør oss etter det, vil regjeringen vurdere å utvide den målgruppen til også å handle om mistenkte barn innenfor de typene lovbrudd som i dag gjelder for barn som er fornærmet eller vitne.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at tilgangen til forsvarer er viktig for å ivareta mistenkte barns interesser i straffesaker. Det gjelder ikke minst i avhørssituasjoner, som kan være spesielt utfordrende for barn. Departementet er også i gang med å undersøke behovet og muligheten for å endre straffeprosesslovens regler om forsvareroppnevning for mistenkte barn, bl.a. på bakgrunn av straffeprosessutvalgets forslag. Jeg vil komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer når departementet har gjort den endelige vurderingen.

Presidenten [10:47:22]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [10:47:26]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thors-

vik, Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Abid Raja, Grunde Almeland, Alfred Jens Bjørlo, Ola Elvestuen og André N. Skjelstad om mer åpenhet i offentlige organer (Innst. 211 S (2023–2024), jf. Dokument 8:11 S (2023–2024) unntatt pkt. 1 og 2)

Presidenten [10:47:48]: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Ingunn Foss (H) [10:48:13] (ordfører for saken): Saken vi behandler nå, er et representantforslag fra Venstre om mer åpenhet i offentlige organer. I saken fremmes det i utgangspunktet ni forslag, hvor forslagene nr. 1 og 2 ble sendt til presidentskapet, som avga egen innstilling om disse forslagene i Innst. 134 S for 2023–2024. I innstillingen som støttes av et tilnærmet enstemmig presidentskap, blir det bl.a. vist til endringene i adgangsreglementet for Stortinget som trådte i kraft 1. oktober 2023.

Høyre er enig med forslagsstillerne i at åpenhet er et viktig premiss for et liberalt demokrati, og at åpenhet er helt grunnleggende for tilliten til det norske politiske systemet. Vi er også enige med flertallet i komiteen om at vi har gode systemer i Norge som ivaretar åpenhet, en offentlighetslov som sterkt slår fast prinsippet om mer offentlighet, gode regler for journalføring og arkivering, høring av ulike interessegrupper og innsyn i offentlige journaler. Et spørsmål som kan stilles, er om loven blir godt nok etterlevd.

I representantforslaget fra Venstre vises det til Europarådets GRECO, Group of States against Corruption, som viser til at Norge tradisjonelt scorer høyt i internasjonale spørreundersøkelser om hvordan ulike land oppfattes med hensyn til korrupsjon. Det vises også til at norske statsborgere er svært fornøyd med landets tjenester og institusjoner. De påpeker imidlertid at tette nettverk og interessekonflikter kan være en utfordring. Dette er det viktig å være klar over.

Det har den siste tida blitt økt oppmerksomhet om dette i både regjering og storting, noe som har bidratt til bevisstgjøring rundt dette temaet og regler for dette.

I departementets svarbrev til komiteen vises det til pågående prosesser og de mulighetene som finnes på dette området i dag. Det eksisterer allerede sanksjonsmuligheter ved brudd på offentlighetsloven. Etter straffeloven kan man straffes for tjenestefeil og misbruk av offentlig myndighet, noe som kan omfatte alvorlige

brudd på offentlighetsloven. Offentlige organer og andre juridiske personer kan straffes etter reglene om foretaksstraff i form av advarsler, ordensstraff og oppsigelse. Videre framgår det av svarbrevet at en klage til departementet ikke medfører at retten til å klage til Sivilombudet faller bort, men at denne imidlertid faller bort dersom en klage over en avgjørelse fra departementet behandles av Kongen i statsråd, en begrensning som er forankret i maktfordelingsprinsippet, og som det er gode grunner for fordi Sivilombudet er Stortingets kontrollorgan for forvaltningen. En endring av dette vil derfor rokke ved en grunnleggende side ved kontrollordningen.

Høyre er også enig med flertallet i komiteen om at det ikke er hensiktsmessig å nedsette et nytt utvalg som skal utrede de samme temaene som ble utredet i Aarliutredningen fra 2021, som nå er til behandling i departementet.

Høyre er enig med forslagsstillerne i at et oppdatert aksjonærregister i sanntid og et utvidet register over reelle rettighetshavere vil bidra til økt åpenhet og redusert fare for interessekonflikter og støtter derfor forslagene nr. 5 og 6 i saken.

Hadia Tajik (A) [10:51:22]: Eg vil takka for initiativet til å diskutera tiltak som kan bidra til meir offentlegheit, transparens og openheit i avgjerdsprosessar av betydning for folk og styresett.

Eg tek for meg forslaga ganske kort frå Arbeidarpartiet sin ståstad. Når det gjeld forslaga nr. 1 og 2 i representantforslaget, om lobbyregister, er det noko som er diskutert mange gonger i denne salen, og Arbeidarpartiets hovudbekymring er at eit sånt register ikkje vil kunna gje eit dekkjande bilete av lobbyaktivitetane. Det vil på den måten til og med kunna skapa eit forvrengt bilete av kven det er som har kontakt med kven, og om kva for nokre saker, for mykje av påverknadsarbeidet vil gå føre seg på ein måte som ikkje vil vera registreringspliktig. Der vil truleg det allereie etablerte lovverket om journalføring av dokument og innsynsrettar vareta mesteparten av det eit lobbyregister var meint å dekkja behova for.

Når det gjeld forslaga nr. 3 og 4, om klagemoglegheitene etter avslag på innsyn etter offentleglova, byggjer dei reglane på eit skilje mellom statsmaktene, og det er vanskeleg å sjå føre seg endringar som ikkje òg rokkar ved desse prinsippa. Det har òg tidlegare vore gjenstand for debatt i denne salen, og nyansane er tilstrekkeleg belyste tidlegare.

Til forslag nr. 5, om sanksjonsmoglegheiter ved brot på offentleglova: Desse finst til dels allereie i straffelova §§ 171–173, der det er påpeikt at ein kan straffast for tenestefeil og misbruk av offentlig myndigheit, noko som

og kan omfatta alvorlege brot på offentleglova. Òg offentlege organ og andre juridiske personar som er omfatta av offentleglova, kan verta straffa for slike forhold etter reglane om føretaksstraff. Det vil dessutan kunna verta ilagt sanksjonar etter statstilsettelova og arbeidsmiljølova, f.eks. i form av åtvaringar, ordensstraff og oppseiing.

Til forslag nr. 6: Behovet framover er primært å sikra etterleving av eksisterande regelverk på journalføring og arkivering, og det er noko som kultur- og likestillingsministeren jobbar med.

Til forslag nr. 7: Finansdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet har allereie gjeve underliggjande etatar i oppdrag å kartleggja myndigheitenes moglege bruk av opplysningar om direkte og indirekte eigarskap til kontroll over aksjar og fast eigedom.

Til forslag nr. 8: Det er allereie vedteke eit relevant lovverk for openheit med omsyn til reelle rettshavarar, men det er òg sånn at ei avgjerd i EU-domstolen om at slike register som då er tilgjengelege for allmennta utan vilkår, er ugyldige, har ført til at norske myndigheiter avventar opninga av registeret per no. Målet er likevel å få registeret i drift så snart som mogleg.

Til forslag nr. 9, om innsyn i straffesaker: Aarli-utvallets utgreiing om nettopp desse forholda er til behandling i departementet no, og det er etter Arbeidarpartiets syn ikkje naturleg å setja i gang nye utgreiingar om same forhold på noverande tidspunkt.

Tor André Johnsen (FrP) [10:54:31]: Åpenhet er viktig, og åpenhet i offentlige organer er kanskje ekstra viktig. For å oppnå økt åpenhet og unngå unødig byråkrati og saker hvor f.eks. politikere eller andre offentlige personer av forskjellige grunner ikke har fått oppdatert nødvendig oversikt over aksjer, verdipapirer etc., er et aksjonærregister i sanntid og et register over reelle rettighetshavere avgjørende viktig. Følgelig er forslagene nr. 5 og 6 fra Venstre meget bra. Det er to forslag som Fremskrittspartiet stiller seg bak, og som vi kommer til å støtte. Det står dessverre ikke i opprinnelig innstilling, men vi kommer til å støtte de forslagene, så vi melder herfra om det. Det er også sendt inn mail om det, så det bør være i orden.

Etablering av aksjonærregister i sanntid ble faktisk vedtatt av Stortinget for omtrent ti år siden, 16. juni 2014. Representanten fra Rødt, som jeg ser nå har forlatt salen, kan jeg berolige med at jeg aldri har drevet med «day trading». Det har jeg rett og slett ikke tid til. Jeg har heller ikke kjøpt enkeltaksjer på mange år. Det har jeg heller ikke tid til. Her går tiden stort sett til politisk arbeid og å reise rundt og møte velgere. Jeg har ikke engang tid til å være med Rødt på alle disse demonstrasjonene de driver og løper rundt på.

Et slikt register vil sikre åpenhet om eiere av aksjer og vil gjøre at man unngår uheldige saker hvor politikere har glemt å registrere eller unnlatt å registrere kjøp og salg av aksjer. Nå er det over ti år siden dette ble vedtatt, så jeg håper virkelig at dagens regjeringspartier, Arbeiderpartiet og Senterpartiet, framskynder det arbeidet. Ti år for å få det registeret på plass er altfor lenge. Jeg forventer i hvert fall at det kommer til å skje noe, og jeg forventer også at dette må være på plass i løpet av de neste ti årene. Vi kan ikke stå her igjen om ti år og fortsatt snakke om et aksjonærregister i sanntid.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:56:51]: Jeg vil starte med å takke Venstre og forslagsstillerne for å løfte en rekke gode tiltak som kan bidra til å styrke tilliten til offentlige organer i Norge. Jeg vil understreke at høy tillit er viktig både fordi det gjør at systemet kan fungere på en bedre måte, og fordi det betyr at vi kan bruke mindre tid på kontroll og mer tid på å yte best mulig tjenester til beste for folk.

Men skal vi sikre høy tillit, må man gjøre seg fortjent til det, og staten har et særlig ansvar for å sikre åpenhet. Gjennom å gi informasjon kan folk få se hvordan det offentlige fatter sine beslutninger, og hvilke hensyn som ligger bak dem. I dag får det ingen konsekvenser dersom det offentlige bryter offentlighetsloven. Dessverre brytes loven for ofte i dag, og det blir ikke i tilstrekkelig grad slått ned på. Derfor er det helt nødvendig å starte arbeidet med konkrete tiltak for å styrke etterlevelse av loven. Dette er også noe som ytringsfrihetskommisjonen har pekt på, og som vi understreker viktigheten av å følge opp.

Det er en rekke forslag som fremmes i denne saken, og et jeg vil trekke fram, er å få på plass en helhetlig gjennomgang av offentlighetsloven, som skal ha som formål å sikre mer innsyn. Riksrevisjonen, arkivlovutvalget og ytringsfrihetskommisjonen har påpekt at det er rom for forbedringer – forbedringer som vil bidra til et mer åpent og opplyst samfunn. Det er en målsetting som ofte blir gjentatt i fine festtaler, men der vi fremdeles har en vei å gå for rett og slett å sikre at vi tilrettelegger i størst mulig grad for en åpen og opplyst debatt som kan sikre høy tillit i samfunnet.

Med det tar jeg opp de forslagene SV har sammen med Venstre.

Presidenten [10:59:06]: Representanten Andreas Sjalg Unneland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Grunde Almeland (V) [10:59:29]: Åpenhet er et helt sentralt premiss for et liberalt demokrati. Åpenhet, innsyn og sterke institusjoner og en fri og uavhengig presse er det som gjør oss sterkere i kampen mot kameraderi,

maktmisbruk, korrupsjon osv. Det er en styrke for det norske demokratiet at vi er et tillitssamfunn, og det er et samfunn hvor vi stoler på at politikere tar beslutninger som er til det gode for fellesskapet, og ikke misbruker makten til å berike seg selv eller sine nærmeste.

Så må vi innse at denne tilliten har fått seg en alvorlig knekk. For når vi i framtiden ser tilbake på 2023, kommer historiebøkene til å gi et ganske annet bilde enn det vi liker å tenke på som det tillitsbaserte Norge. 2023 var året da den ene habilitetsskandalen avløste den andre, og disse sakene rokker ved den grunnleggende tilliten til hele det politiske systemet. Når man svekker denne tilliten, svekkes også dette demokratiet.

2024 bør være året hvor vi jobber med å gjenreise denne tilliten. For bare litt over en uke siden sto jeg på denne talerstolen og redegjorde for kontroll- og konstitusjonskomiteens nitide arbeid med nettopp habilitetssakene. Jeg er glad for at et samlet storting uttrykte at det var en rekke konkrete tiltak som vi var enige om at måtte settes i verk for å styrke nettopp tilliten, gjennom bl.a. sterkere åpenhetsregler knyttet til habilitetssakene.

I dag hadde vi hatt muligheten til å ta et neste nytt skritt for å sørge for å fortsette jobben med å gjenreise tillit, nemlig å se på hvilke åpenhetsregler vi kan iverksette for andre deler av det offentlige Norge enn bare det som går på habilitetsreglene, som vi så på for litt over en uke siden. Men verken Arbeiderpartiet, Senterpartiet, eller Høyre for den saks skyld, er med på mange av forslagene våre her, selv om de for litt over en uke siden snakket varmt om nettopp mer åpenhet. Jeg er glad for at både Høyre og Fremskrittspartiet gir uttrykk for at de ønsker å støtte to av forslagene, men jeg skulle gjerne sett at det var bredere støtte om flere.

Jeg skulle gjerne snakket lenge om lobbyregister, som representanten fra Arbeiderpartiet brukte store deler av sitt innlegg på, og som stort sett er det eneste som er kommentert av regjeringspartiene i innstillingen. Det er bare litt synd, som saksordføreren sa, at det ble behandlet 9. januar og ikke er en del av denne innstillingen. Så jeg stiller meg spørsmålet hvor nøye de ulike representantene faktisk har jobbet med denne saken, når de konkrete forslagene stort sett ikke er kommentert i komiteens innstilling overhodet.

Statsråd Emilie Mehl [11:02:46]: For regjeringen er åpenhet et sentralt premiss for et velfungerende demokrati. Det er også grunnleggende for tilliten til det politiske systemet, som både forslagsstillerne og justiskomiteen har uttrykt.

Retten til å klage til Sivilombudet faller først bort når en klagesak avgjøres av Kongen i statsråd. Dette bygger på det grunnleggende skillet mellom statsmaktene. Sivilombudet er Stortingets kontrollorgan med forvalt-

ningen, mens avgjørelser i statsråd er underlagt den politiske og konstitusjonelle kontrollen Stortinget selv utøver. Å endre dette vil rokke ved en grunnleggende side ved kontrollordningen. Jeg viser til mitt svar av 2. november 2023 om praktisk håndtering av slike saker.

Klageordningen etter offentleglova tilsvare i all hovedsak forvaltningslovens ordning for enkeltvedtak, både klageprosedyren og hvem som er klageinstans. Dette fungerer i all hovedsak bra. Forslaget om å utrede et eget uavhengig klageorgan sier for øvrig ikke hvilke kategorier saker organet skal behandle.

Som nevnt i svaret 2. november finnes det flere sanksjonsmuligheter ved brudd på offentleglova. Straffeloven §§ 171–173 setter straff for tjenestefeil og misbruk av offentlig myndighet, og etter reglene om foretaksstraff rammer det også offentlige organer og andre juridiske personer. Det kan også ilegges sanksjoner etter statsansatteloven og arbeidsmiljøloven for enkeltpersoner som bryter offentleglova.

Forslagene fra arkivlovutvalget og ytringsfrihetskommisjonen følges opp av Kultur- og likestillingsdepartementet. Utredningen fra professor Ragna Aarli er under behandling i mitt departement, og det vurderes hvordan den skal følges opp.

Forslaget om et oppdatert aksjonærregister i sann tid innebærer en informasjonssammenstilling som reiser nye problemstillinger og behov for avveininger av forholdet mellom åpenhet, personvern og informasjonssikkerhet og hensyn som nasjonal sikkerhet. Spørsmålet følges opp av bl.a. Finansdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet.

Loven og forskriften om register over reelle rettighetshavere trådte delvis i kraft den 1. november 2021. Det har nylig vært gjennomført en høring om endringer i loven, og denne følges opp av Finansdepartementet.

Jeg går her ikke inn på punkt 1 og 2 i det opprinnelige forslaget. Disse er behandlet av Stortingets president-skap i Innst. 134 S for 2023–2024.

Presidenten [11:05:03]: Det blir replikkordskifte.

Grunde Almeland (V) [11:05:17]: Det er mye i denne saken jeg kunne stilt spørsmål om til statsråden, men jeg er jo glad for at det sies at man arbeider med ting, selv om jeg synes det tar fryktelig lang tid. Noe av grunnen til at en rekke av disse forslagene fremmes, er at til tross for at det har vært sagt mye om det, har regjeringen ikke vist noen evne til å produsere noen konkrete forslag. Det er mye jeg kunne stilt spørsmål om, men det jeg egentlig lurer på, og som jeg blir litt bekymret over, er at i svarbrevet sitt til komiteen sier statsråden veldig tydelig at en rekke av det som handler om arkivlova, helt riktig er Kultur- og likestillingsdepartemen-

tets ansvarsområde, men offentliglova og arkivlova må ses i tydelig sammenheng nettopp på grunn av at det er så mye som kryssrefereres og fordi det at man arkiverer noe og senere ber om innsyn i det, har en vesentlig sammenheng. Så spørsmålet mitt er rett og slett så enkelt: Har justisministeren god kontakt med kulturministeren og samarbeider om endringer på dette feltet?

Statsråd Emilie Mehl [11:06:27]: Som representanten også påpeker, er det Kultur- og likestillingsdepartementet som har ansvar for å følge opp arkivlovutvalget og det som har kommet etter det. Da er det naturlig at man også har kontakt med relevante departementer i den oppfølgingen. Jeg har også god kontakt med kultur- og likestillingsministeren.

Presidenten [11:06:46]: Replikordskiftet er avsluttet.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [11:06:54]

Interpellasjon fra representanten Margret Hagerup til kunnskapsministeren:

«Høyre i regjering satte yrkesfag og fagskolene på dagsorden, og løftet andelen som valgte yrkesfaglig studieretning, til over 50 prosent. Tallet på søkere til læreplass i 2023 har falt med 900 sammenliknet med 2022, samtidig som NHOs kompetansebarometer igjen slår fast at behovet for fagarbeidere er stort. Den positive trenden fra Solberg-regjeringens periode har nå snudd, og regjeringen har så langt gjort lite for å løfte yrkesfagene og fagskolene videre.

Hvor lenge skal regjeringen innta en utrede mer og vente og se-holdning?»

Margret Hagerup (H) [11:07:44]: De siste tallene fra NHOs kompetansebarometer slår fast det vi allerede vet: Å få tak i nok kvalifisert arbeidskraft er og blir Norges største utfordring i tiden som kommer.

Et næringsliv som ikke får tak i kompetansen de trenger, vil slite med å utvikle ny teknologi, øke produktiviteten og gjennomføre det grønne skiftet. På sikt vil lavere produktivitet kunne føre til mindre velstandsvekst og velferd i Norge. På toppen av det hele sliter offentlig sektor med samme problem, og helsepersonellkommissjonen kommer langt på vei med en lik dom over helsesektoren: Når etterspørselen etter kompetent arbeidskraft øker raskt, samtidig som tilgangen ikke blir større, går ikke regnestykket opp. Skal vi lykkes med den grønne omstillingen, er kompetanse også helt avgjørende.

Regjeringen Solberg børstet støv av kompetansepolitikken og fremmet flere tiltak for at flere skal fullføre planlagt opplæring og kunne tilføre kompetanse gjen-

nom livet. Før 2013 var det en utfordring at for få valgte yrkesfag, og at det elevene lærte på skolen, var for lite relevant for det arbeidslivet de skulle ut i. Det var mange som ikke fikk læreplass, og for mange som ikke fullførte utdanningen sin. Høyre i regjering jobbet derfor målrettet med å få flere til å velge yrkesfag. Denne satsingen har ført til at over halvparten av søkerne til videregående nå velger yrkesfag, at rekordmange får læreplass, og at ni av ti får fagbrev etter fullført læretid. Det er gode nyheter for både elevene og AS Norge, og det viser at vi er på rett vei.

En viktig del av arbeidet var å gjøre utdanningene mer relevant for arbeidslivet og jobbe for en mer praktisk undervisning, bl.a. gjennom innføring av et nytt, praktisk og arbeidslivsrettet håndverksfag som eget valgfag i ungdomsskolen. Det skulle også gi elevene et bedre grunnlag for å velge utdanningsprogram på videregående.

Det har også vært et mål å forbedre innholdet i yrkesfagene i tett samarbeid med partene i arbeidslivet. Nå får elevene tidligere spesialisering i det faget de tar utdanning i. Skal du bli tømrer, skal du rett og slett lære mer om tømrerfaget og mindre om alt mulig annet.

Det har også vært viktig å prioritere antall læreplasser. Nok læreplasser er avgjørende for at flere elever får fullført utdanningen sin. Derfor gjorde Høyre i regjering det mer attraktivt å ta inn lærlinger gjennom å øke lærlingtilskuddet, stille krav om lærlinger ved offentlige anbud og innføre en egen merkeordning for lærebedrifter. De siste årene slo vi alle rekorder i antall læreplasser som er registrert siden målingene startet. I 2019 fikk omtrent 80 pst. læreplass, mot 70 pst. i 2013.

Vi må fortsette å gjøre utdanningene mer relevante for arbeidslivet og sørge for at enda flere elever blir forberedt for yrkesfag gjennom ungdomsskolen. Der venter vi spent på regjeringens lenge varslede ungdomsmelding. Skulle regjeringen trenge videre inspirasjon, kan en se til Høyres ungdomsskolereform, hvor vi bl.a. har tatt til orde for flere alternative opplæringsarenaer, mer nivådeling, plikt til intensivopplæring og omlegging av valgfagene. Vi har også tatt til orde for at det må jobbes systematisk med fravær. Da er det tankevekkende at ministeren ennå ikke har fått på plass et godt system for registrering av fravær.

Det er imidlertid positivt at regjeringen har videreført regjeringen Solbergs arbeid med fullføringsreformen, og at en nå sikrer alle en livslang rett til å fullføre videregående opplæring. Det er åpenbart at flere som står utenfor arbeidslivet, må inn i jobb eller utdanning for å tette gapet. Det blir en viktig oppgave for fylkeskommunene. Det samme blir det å sørge for at flere kan ta fagbrev på jobb, og at veien inn der kan by på mange ulike alternative veier.

Regjeringen Solberg ga næringslivet en håndsrekning ved å løfte fram fagskolene fordi vi så at de kunne snu seg raskt etter behovene, i tett dialog med bransjene. Regjeringen Støre har så langt ikke levert annet enn fagre ord for fagskolene. Det er riktig nok varslet en fagskolemelding våren 2025, men det betyr at regjeringen Støre legger bak seg en avgjørende regjeringssperiode hvor det ikke er blitt gjort noe konkret for næringslivets skole – og det i en tid hvor næringslivet aldri har etterspurt mer kompetanse for å omstille seg. Det er synd, for fagskolene er et viktig verktøy i kompetanspolitikken. De snur seg raskt og leverer på konkrete bestillinger. Tenk om regjeringen kunne levere like raskt.

Det er et faktum at regjeringen fortsetter å somle med utredninger mens kompetansegapet fortsetter å vokse. Det haster med tiltak om vi skal klare å sikre næringslivet muligheter til å utvikle ny teknologi, øke produktiviteten og gjennomføre det grønne skiftet. Hvis ikke er lavere produktivitet og mindre velstandsvekst et stadig mer sannsynlig scenario for Norge. Norge trenger flere fagarbeidere, og de trengs nå.

Jeg er spent på hvor lenge regjeringen vil innnta en utrede-mer-og-vente-og-se-holdning, og ser fram til å høre mer om ministerens planer og ikke minst faktiske politikk.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:12:44]: Da jeg våknet i dag, skrudde jeg på radioen, og der hørte jeg to jenter fra Møre og Romsdal som begeistret fortalte hvorfor de ville velge yrkesfag. Nyheten var at Møre og Romsdal i år har rekordstor søkning til yrkesfag, med 65 pst. av søkerne. Så åpnet jeg avisbunken. Der kunne jeg lese i Avisa Sør-Trøndelag at også Trøndelag opplever en rekordstor søkning til yrkesfag i år, med 57 pst. av søkerne.

Jeg deler representantens engasjement og utålmodighet for å sikre nok fagarbeidere nå og i framtiden. I 2035, om i underkant av tolv år, kommer vi etter dagens prognoser til å kunne mangle 90 000 fagarbeidere. Det er en utfordring som vi må løse. Denne regjeringen har fra første dag tatt grep for å sikre bedre kapasitet og kvalitet i fag- og yrkesopplæringen i videregående skole og fagskolene.

Det er behov for å ytterligere nyansere bildet som representanten Hagerup forsøker å tegne. Utdanningsdirektoratets tall viser at fordelingen mellom dem som begynner på yrkesfag og studieforberedende utdanningsprogram, har vært stabil de siste fem årene. Faktisk var andelen elever som begynte på yrkesfag i 2019, på om lag 48 pst., mens andelen i 2023 var 50 pst. Vi ser altså en liten økning i andelen elever som begynner på yrkesfag de siste årene.

I 2023 var det i overkant av 29 000 som søkte om læreplass i Norge. Dette er rundt 900 færre enn året før,

men fortsatt flere enn i 2019, da rundt 28 600 søkte læreplass. Vi ser også at andelen som får læreplass, er stabil. I 2023 fikk 80,5 pst. av søkerne læreplass. Det er omtrent en like stor andel som året før.

Vi registrerer at antall nye lærlinger går noe ned, men også her vil jeg minne representanten om at det ble inngått om lag 1 000 flere nye lærekontrakter i 2023 enn for fire år siden. Nå har vi i 2024 passert 30 000 fagskolestudenter i Norge. Det har vært stor vekst i fagskolesektoren de siste årene, med nesten en dobling i antall fagskolestudenter fra 2018. Det er bevilget midler til totalt 2 600 nye studieplasser i høyere yrkesfaglig utdanning i perioden 2020–2023. Samlet sett er det den største kapasitetsveksten noen gang, og fagskolene har vist at de er i stand til å øke kapasiteten på kort tid.

Vår regjering har fortsatt den kraftige satsingen på nye studieplasser og samtidig vært opptatt av at det også må satses midler for å videreutvikle høyere yrkesfaglig utdanning for å møte kompetansebehovet i arbeidslivet. Regjeringen satser på fagskoleutdanninger, og stadig flere får øynene opp for muligheten en høyere yrkesfaglig utdanning gir. Her utdannes kandidater som det er stor etterspørsel etter, både i næringsliv og i offentlig sektor. Regjeringen har derfor i statsbudsjettet for 2024 bevilget midler til 500 nye studieplasser i fagskolene, og det samme gjorde vi i 2023. Jeg er derfor uenig med Høyre i at alt var bedre før. Denne regjeringen satser på yrkesfag, og vi har satset på yrkesfag fra første dag.

Jeg vil kort minne om noen hovedgrep:

Regjeringen arbeider med å få en fullføringsreform på plass. Stortinget har vedtatt å utvide retten til videregående opplæring for ungdom og voksne slik at det gjelder helt fram til den enkelte har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse. Dette er et tidsskille for å sikre framtidens kompetanse.

Det innføres også en rett til yrkesfaglig rekvalifisering. Det betyr at man kan ta et nytt fagbrev, selv om man har et fra før eller har fullført med studiekompetanse. I dag har man kun rett til å ta ett fagbrev, og man har ikke rett til å begynne på yrkesfag hvis man har tatt studieforberedende. Dette endrer vi på nå. Vi sikrer større fleksibilitet og åpner opp dørene, slik at flere kan ta fagbrev.

Regjeringens politiske mål er at det yrkesfaglige tilbudet skal være i tråd med arbeidslivets behov for lærlinger og fagarbeidere og samfunnets behov for kompetanse. Vi er helt avhengige av dette for å sikre et høyproduktivt og konkurransedyktig næringsliv, for å ha gode velferdstjenester i hele landet og for å gjennomføre det grønne skiftet. Regjeringen ønsker at flere skal bli kvalifisert og få muligheten til læreplass, og derfor tok vi grep allerede i statsbudsjettet for 2022 og prioriterte 370 mill. kr ekstra til dette. Og vi trapper det opp i 2024 med hele 485 mill. kr ekstra for å sikre alle en læreplass.

Margret Hagerup (H) [11:18:05]: Takk for mange fine ord og for at en gjentar den politikken som Høyre la igjen da vi gikk ut av regjeringskontorene – at en viderefører det. Men sannheten er at fagopplæringen slik vi kjenner den i dag, er i ferd med å få seg noen alvorlige skudd for baugen – ja, faktisk så alvorlige at det vi kjenner som en norsk suksesshistorie, nå kan ødelegges. Det var til stor glede for bedrifter og opplæringskontorer over hele landet da Høyre sikret flertall for at opplæringskontorene fortsatt skulle kunne ha en rolle i arbeidet med fagopplæringen. I arbeidet med ny opplæringslov feiret sågar en samlet komité med kake, sammen med bransjeforeningene.

Dessverre lever opplæringskontorene fortsatt i uvisshet. Stortingets intensjon om opplæringskontorenes rolle er ikke ivarettatt i Utdanningsdirektoratets høringsutkast til ny opplæringslov. Der foreslås det at de ikke skal kunne drive opplæring.

Det er oppsiktsvekkende at kunnskapsministeren, fra yrkesfagfylket Rogaland, kan være den som ødelegger for norsk fagopplæring. Nå frykter bedrifter at de ikke kan ta inn lærlinger. Elever kan risikere færre læreplasser, og for AS Norge vil det bety færre fagarbeidere – i en tid da både privat og offentlig arbeidsliv skriker etter nettopp fagarbeidere. For Rogaland fylkeskommune vil det bety å gå fra oppfølging av i underkant 300 selvstendige lærebedrifter til oppfølging av i underkant av 3 000 lærebedrifter, i tillegg til alle de andre oppgavene de skal ha. Det går ikke. Det er heller ikke hensiktsmessig for å sikre en god fagopplæring.

Se for dere små entreprenørbedrifter som skal gjennomføre førstehjelpskurs. Er det da mest hensiktsmessig å samle flere ressurser på tvers av bedriftene og gi opplæring, eller skal daglig leder stå for dette, fordi det da skjer i en bedrift med egenproduksjon? Dette blir et absurd bilde når en tar med i beregningen at de fleste bedriftene i dette landet er små og mellomstore. Det er bedrifter hvor daglig leder er med i produksjonen samtidig som en fakturerer, driver markedsarbeid osv. Mener kunnskapsministeren at en i tillegg skal be dem om å sørge for at alle kompetansemålene nås i praksis?

Det må være slik at ansvaret for å nå kompetansemålene ligger hos faglig leder i den godkjente lærebedriften. Men å si at alle eventuelle 50 kompetansemål for en lærling skal gjennomføres i godkjent lærebedrift med egenproduksjon, er skrivebordspolitikk. Enkelte av kompetansemålene løses best i regi av et opplæringskontor.

Det var derfor Høyre fikk regjeringspartiene med på å snu i denne saken – da vi behandlet opplæringsloven – for den beste fagopplæringen skjer når bransjeorganisasjonene kan samarbeide med bedriftene om å nå kompetansemålene. Denne fleksibiliteten er gull.

Spørsmålet kunnskapsministeren må besvare, er følgende: Mener ministeren at opplæringskontorene ikke skal kunne drive enhver form for opplæring? Eller vil statsråden sikre at Stortingets intensjon følges, og at en ikke fratår opplæringskontorene muligheten til å drive opplæring?

Dette er et ja- eller nei-spørsmål, hvor hele fagopplæringen slik vi kjenner den i dag, står og faller med svaret.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:21:17]: Jeg er helt uenig i Høyres beskrivelse. Jeg har også ord som underbygger det, som jeg viser til i mitt hovedinnlegg.

Jeg vil minne representanten om at vi i statsbudsjettet for 2024 bevilger om lag 1,2 mrd. kr til tiltak for at flere skal fullføre videregående opplæring. Det omfatter 485 mill. kr for at flere skal få en læreplass. Regjeringen har økt tilskuddet for at flere kan ta fagbrev på jobb i 2024, med 23,2 mill. kr, til 83,2 mill. kr. Borteboerstipendet øker også, med om lag 829 kr i måneden – fra 5 848 kr per måned til 6 677 kr per måned. Totalt har vi styrket ordningen med 127 mill. kr, noe som tilsvarer nesten 2 000 kr mer i måneden til hver elev og lærling som bor borte.

Utstyrstipendet har også blitt styrket. Vi har hatt en historisk økning der de dyreste yrkesfagene, som f.eks. bygg og anlegg og restaurant- og matfag, nesten har fått en dobling av stipendet – fra 4 513 kr til 6 999 kr.

Selvfølgelig er opplæringskontorene utrolig viktige. Vi skal som regjering støtte dem i det viktige arbeidet de gjør, også framover. Det kan representanten være helt trygg på.

Jeg må også si noe som uroer meg, for i det alternati-ve statsbudsjettet til Høyre ser jeg at fylkeskommunene skal svekkes med 1 mrd. kr i året. Vi vet at det er over 1 000 lærerstillinger i videregående opplæring. Tror representanten det vil styrke eller svekke opplæringen at skolene våre får færre lærere?

Oystein Mathisen (A) [11:23:26]: Jeg tror det er få som kjenner seg igjen i retorikken som brukes i denne interpellasjonen. At denne regjeringen er opptatt av å satse på yrkesfagene og satse på fagarbeideren, for det er det som skal skape de nye verdiene og videre næringslivet og industrien vår, er helt tydelig. Den satsingen starter også i de tidligere løpene, med at ungdom skal se hvor attraktivt og positivt det er å ta en yrkesfagutdanning, med en praktisk og variert skole, der vi nå satser på nye og bedre skolebygg som legger til rette for det, utstyr som er oppdatert og godt, og kompetanse for lærerne, som gjør at man kan ha en god utdanning, som gjør at ungene blir interessert i å ta yrkesfaglig utdanning. Ministeren dro fram alle de gode søkertallene, som viser at ungdom ser disse mulighetene, og det søkes mye på det.

Den retorikken og historiefortellingen som kommer fra høyresiden, er det jo ikke første gang vi opplever når de snakker om sin tid, da de styrte. Da er gode tall for dem noe den regjeringen skal ha anerkjennelse for, da de satt og styrte, og dårlige tall er det skoleeier som må ta ansvaret for og må forbedre – da er det ikke godt nok.

At vi har hatt en veldig positiv utvikling i yrkesfag og videregående, tror jeg handler mye om den gode styringen som har vært ute i fylkene og i de videregående skolene. I de siste periodene og perioden da Høyre hadde styringen, var det stort sett Arbeiderpartiet og Senterpartiet som styrte i absolutt alle fylkene. Den gode innsatsen her synes jeg det er litt frekt av Høyre bare å gi seg selv anerkjennelse for og si at det er deres gode innsats som gjør at det har vært en så positiv utvikling i videregående og for yrkesfagene.

Jeg vil også si at vi må huske at alle fylkespolitikere og fylkene som har vært styrt av både Arbeiderpartiet og Senterpartiet, virkelig har gjort en stor jobb med å løfte yrkesfagene og få lærlingplasser, sånn at alle fikk fullført løpene sine. Det tror jeg også er en veldig viktig faktor. Da kan man ikke bare skylde på dårlig skoleledelse når man får dårlige tall, og ta anerkjennelsen selv når man har positive tall. Nå har jo Høyre dessverre tatt over ganske mange fylker, og vi ser resultatet av det litt allerede. I mitt hjemfylke, Nordland, har man allerede varslet at man skal ned på antall yrkesfagplasser og opp på antall studiespesialiserende. Grunnen er man ærlig om – det er at det er billigere. Men det er jo ikke det næringslivet vil ha. Når man hører med NHO om hva de ønsker, er det jo ikke en reduksjon i antall yrkesfagplasser og en økning i studiespesialisering. I mitt fylke, Nordland, ønsker vi det motsatte, men det er ikke den veien det nye fylkesrådet har varslet at de vil trekke politikken. Det er bekymringsverdig, og det sier også næringslivet.

Til slutt vil jeg ta opp et poeng som også ministeren tok opp, og det er kuttene Høyre foreslår i sitt alternative statsbudsjett. En av de aller viktigste oppgavene til fylkene er videregående opplæring, og det å tro at et kutt på 1 mrd. kr ikke kommer til å bety noe for det videregående tilbudet man gir, er i beste fall naivt. Da er jeg veldig glad for at det er et annet økonomisk opplegg som blir vedtatt her på Stortinget, og som videregående skoler og fylkene skal styre etter. Det gir rom for å satse videre på yrkesfag, og det gir rom for at vi skal få utdannet flere fagarbeidere, som skal bidra i næringslivet som finansierer velferdsstaten vår. Der føler jeg at vi går i en veldig god retning. Vi løfter det fra 1. klasse til videregående og videre til høyskole og yrkesfagene. Det tror jeg merkes der ute. Det er få som kjenner seg igjen i den retorikken som dras opp i denne interpellasjonen.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:27:47]: Gjennom hele regjeringen Solbergs tid hadde yrkesfag stort fokus. Den

borgerlige regjeringen lyktes godt med sin strategi for å løfte yrkesfagene; flere valgte yrkesfaglige linjer på videregående skole, flere fullførte og besto, og fagskolene fikk et betydelig løft. Det er bra at trenden fra vår periode fortsetter. Det er helt nødvendig å opprettholde ambisjonene for yrkesutdanningene på samme nivå, og dessverre skuffer Støre-regjeringen.

Fagbrev er gullbilletten til arbeidslivet har jeg og flere med meg sagt i mange sammenhenger, og det stemmer. Over hele landet sliter bedrifter med å rekruttere kompetente medarbeidere, og selv om Norge trenger mer kompetanse på alle nivå, må vi fortsatt løfte yrkesfagene betydelig.

I behandlingen av opplæringsloven våren 2023 ble dimensjonering av yrkesfagene løftet fram, og for første gang er dimensjonering i tråd med arbeidslivets behov omtalt i loven. Det er bra, men det krever også mer av politikere på alle nivå.

Storting og regjering må være fremste talspersoner for å løfte yrkesfagenes betydning for samfunnet, men det påligger skoleeiere over hele landet et stort ansvar i å dimensjonere de yrkesfaglige linjene riktig. Det er ikke lenger nok å framsnakke yrkesfag, vi må være tydelig på hvilke yrkesfag det er behov for. Likeledes må vi være tydelige på ansvaret skoleeier har for å se helheten i hva de tilbyr sine elever. De må se utover kommune- og fylkesgrenser. Bare da kan vi dekke behovet for kompetanse i hele landet.

Med elevtallsnedgang i mange distriktskommuner kreves planlegging og samarbeid mellom fylker og kommuner, men også med det offentlige og næringslivet i langt større grad enn tidligere. Skal elevene være attraktive for bedriftene, må de ha relevant kunnskap når de søker læreplass, de må ha tilgang til oppdaterte læremidler i videregående skole. Likeledes må lærerne på yrkesfag kjenne bedriftenes behov for å forberede elevene på hva som venter i arbeidslivet. Arbeids- og næringslivet må inn i skolen, og skolen må inn i arbeids- og næringslivet på en helt annen måte enn tidligere.

I mitt hjemfylke, Innlandet, har vi mange gode eksempler på sambruk. Det har vært investert mye i utstyr de siste årene, og nå ser vi eksempler på at skoler og bedrifter, men også det offentlige, samarbeider om bruk av utstyr, både på skolene og ute i bedrifter. Det trenger vi mer av framover.

Elevtallsnedgangen i distriktene gjør det utfordrende å skape utdanningsmiljøer som tilfredsstillende både ungdommer og distriktene. Alle er avhengige av forutsigbarhet over tid, noe som krever planlegging og samarbeid, men også tøffe prioriteringer. Her er alle avhengige av en regjering som stiller tydelige krav til skoleeier, og som peker retning.

Fagskolene har en viktig rolle, og de vil bli enda viktigere framover. Fagskolene er arbeidslivets skole og de

utdanningsinstitusjonene som raskest kan tilpasse sine utdanningstilbud til arbeidslivets behov. Skal fagskolene lykkes, trenger de en regjering som leverer, både hva gjelder antall studieplasser, og også når det gjelder et nasjonalt studentombud, så alle studenter kan være trygge på at deres rettigheter blir ivaretatt.

Fagskolene kan levere varierte og attraktive utdanninger på kort tid, men de er avhengige av at NOKUT ikke blir en propp i systemet. Det betyr at NOKUT må tilgodeses med ressurser og kapasitet som står i forhold til de forventningene de skal levere på.

Hurdalsplattformen har ambisjoner for fagskolene, men regjeringen har så langt ikke levert til forventningene. Fagskolemeldingen som er varslet, kommer så sent at regjeringen ikke vil levere på sine løfter for fagskolene i innværende periode. Det er ikke godt nok verken for fagskolene, studentene eller arbeids- og næringslivet. Det internasjonalt konkurranseutsatte private næringslivet i Norge har få eller ingen naturgitte fortrinn. De kan aldri bli billigst, de overlever bare dersom de fortsatt kan være best på kompetanse. Der har fagskolene en nøkkelrolle.

Det er derfor våre forventninger til regjeringen er så høye, og derfor har vi som samfunn ikke råd til at regjeringen ikke leverer. Vi må lykkes enda bedre med dimensjonering av fagene, med rekruttering til yrkesfag, med samarbeid på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Ikke minst er det nødvendig at regjeringen lytter til arbeids- og næringslivet og tar på alvor de innspillene som kommer om behov for kompetanse, på hvilket nivå og innenfor hvilke fag.

Det finnes ingen grunn til at vi skal ha lavere ambisjoner for elever på yrkesfag enn for dem som velger studiespesialiserende retning. Så langt har vi dessverre ikke sett noe til regjeringens ambisjoner.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Tore Grobæk Vamraak (H) [11:33:06]: Uten dyktige fagarbeidere stopper Norge. Jeg vil takke interpellanten for å ta opp et viktig tema, for arbeidslivet trenger flere fagarbeidere og andre med yrkesfaglig utdanning, og flere unge kan velge yrkesfag og fagskole om de får god veiledning før valg av linje. Gode fagarbeidere er dessuten viktige for hele samfunnet. De er avgjørende for å sørge for produktivitetsvekst og dermed økt velferd også for kommende generasjoner.

Kartlegginger fra næringslivet, bl.a. NHOs kompetansebarometer, viser at det er et stort behov for fagarbeidere. Med den store etterspørselen følger gode og varierte karrieremuligheter, men yrkesfagene kan fremdeles framstå som komplekse og krevende å velge blant sammenlignet med studieforberedende programmer.

Det krever at både næringslivet og de videregående skolene aktivt opplyser om hva yrkesfagene kan tilby.

I Agder har fylkestinget fulgt opp Solberg-regjeringens initiativ for å løfte yrkesfagene og jobbet målrettet med å få flere unge til å velge yrkesfag og fagskole. Både utstyr, bygg og læringsinnhold har vært satset målrettet på. Det har gitt resultater. Vi har de siste årene sett en økning i andelen som søker seg til yrkesfag på vg1 i Agder, og vi hadde i år rekordmange søkere til yrkesfag.

Da søknadsfristen for neste skoleår gikk ut 1. mars, hadde hele 56,5 pst. av søkerne til første år på videregående, altså vg1, søkt yrkesfag. Det er veldig gledelig og noe jeg håper kan være til inspirasjon for andre fylker som ønsker flere søkere til yrkesfag – ikke fordi jeg tror at vi på Agder har funnet alle løsningene som passer for alle fylker, men fordi vi finner de beste løsningene gjennom samarbeid og felles kompetansebygging.

Først og fremst etterlyser jeg likevel at statsråden tar eierskap til å løfte yrkesfagene og fagskolene og gir den nødvendige drahjelpen og kompetansebyggingen som alle fylkeskommuner kan dra nytte av – og som ikke minst elevene kan dra nytte av, slik at de kan velge et utdanningsprogram som passer for dem. Jeg er ikke tilfreds med at statsråden skrur på radioen og får med seg resultatet av godt arbeid ute i fylkeskommunene for deretter å lene seg godt tilbake, for det er vår ungdoms framtid dette handler om, og for den enkelte er det avgjørende at han og hun tar det riktige valget for mange tiår i arbeidslivet.

Margret Hagerup (H) [11:35:55]: Jeg vil takke statsråden og andre som har deltatt i denne interpellasjonsdebatten. Jeg tror vi kan enes om at vi alle var begeistret da vi hørte NRK i dag melde om at stadig flere søker seg til yrkesfag. Det er likevel slik at begeistring ikke fører til så mye. Det er det faktisk politikk og ikke retorikk som gjør. En kan undre seg over om representantene fra Arbeiderpartiet er ute blant folk og snakker med dem, eller om de bare sitter og utfører sin skrivebordspolitikk uten å høre på hva folk sier, for det med opplæringskontorene er det ikke bare Høyre som sier.

Det er gledelig at statsråden ramser opp all den gode høyrepolitikken. Med fullføringsreformen ga vi alle en livslang rett til å fullføre videregående opplæring og mulighet til å gjennomføre flere fagbrev. Det har vært utrolig viktig. Det er bra at statsråden sier de endrer på dette nå. Jeg takker for at en viderefører det, for alt dette er Høyres politikk.

Vi var imidlertid ikke ferdig da vi gikk ut av regjeringkontorene. Høyre gikk derfor til valg på en ungdomsskolereform med over 80 tiltak. Siden den gang har det bare vært retorikk og fagre ord fra regjeringen, og en venter ennå på den ungdomsmeldingen som skal

komme. Samtidig har Høyre fått flertall for bedre dimensjonering etter hva næringslivet faktisk vil ha. Vi har fått gjennomslag for en helhetlig karriereveiledning på tvers av ungdomsskole, videregående og næringsliv. Vi har fått gjennomslag for en plikt til å følge opp fraværet og at vi skal ha en oversikt over det, noe ministeren sier at en ennå ikke finner gode nok system for.

Regjeringen premierer kommuner og fylkeskommuner som ikke planlegger for framtiden, med milliarder til et grendeskoletillegg. Det kunne vært brukt som praktisk politikk i ungdomsskolemeldingen til å gjøre endringer og faktisk sørge for at ungdommen i dag møter en mer praktisk og variert skole.

To tredjedeler av bedriftene som er tilsluttet elektrofagenes opplæringskontor, har sagt – dvs. ikke Høyre – at de ikke kan ta inn så mange lærlinger som de kan i dag hvis opplæringskontorenes rolle blir endret, slik ministeren nå tillater Utdanningsdirektoratet å ta til orde for.

Jeg hadde et ganske konkret spørsmål til statsråden, og det eneste jeg hørte statsråden svare, var at hun skulle støtte opplæringskontorene i det viktige arbeidet de gjør. Spørsmålet blir da: Hva mener statsråden med at en skal støtte opplæringskontorene i det viktige arbeidet de gjør? Er det en begeistring for deres rolle? Det hjelper ikke opplæringskontorene noen ting. Det er faktisk politikk og det at en trekker forslaget som nå er lagt fram, som vil gjøre at de fortsatt kan ha noen rolle. I Stortinget stemmer vi over lover, ikke forskrifter. Vi kan ikke være trygg på at vår intensjon følges før ministeren sier at hun vil gjøre nettopp det.

Jeg vil avslutte med igjen å gjenta: Mener ministeren at opplæringskontoret ikke skal kunne drive enhver form for opplæring, eller vil statsråden sikre at Stortingets intensjon følges, og at en ikke fratruer opplæringskontorene dette? Det er et enkelt ja/nei-spørsmål. Fagopplæringen slik vi kjenner den i dag, står og faller med dette ja/nei-spørsmålet. Jeg takker for debatten.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:39:17]: Jeg kan først kommentere hvorfor jeg valgte å trekke fram nyheten fra NRK i morges om at Møre og Romsdal i år har rekordstor søking til yrkesfag, med 65 pst. av søkerne, og at også Trøndelag opplever rekordstor søking til yrkesfag i år, med 57 pst. av søkerne. Det er fordi tallene nå kommer fylke for fylke og Utdanningsdirektoratets nasjonale oversikt over søkerne ikke blir publisert før 22. mars. Uansett mener jeg helt klart at dette er positive nyheter som understreker at satsingen på yrkesfag som regjeringen, fylkeskommunene og alle andre aktører gjør, bærer frukter, og at de unge forstår hvilke fine muligheter yrkesfagene gir dem.

Når det gjelder representanten Hagerups spørsmål knyttet til opplæringskontorene, har jeg tidligere svart

på det i denne salen. Jeg understreker at det høringsforslaget som har vært ute, anerkjenner at opplæringskontorene spiller en viktig rolle, og at de langt på vei kan utføre de samme oppgavene som de gjør i dag.

Jeg vil også kommentere satsingen på høyere yrkesfaglig utdanning, som også Høyre brukte tid på i sine innlegg. Da vil jeg vise til rene, konkrete tall. Dette framstår etter mitt syn som en oppkonstruert debatt, når en ser på de faktiske tallene. Det gjelder antall personer, og det gjelder faktiske midler som er bevilget. For 2023 ble det bevilget 26,2 mill. kr til 500 nye studieplasser til fagskolene. Det samme er gjort i årets statsbudsjett. Dette er et betydelig løft i fagskolesektoren og vil sikre enda flere tilgang til utdanninger skreddersydd til arbeidsmarkedets behov. Vi har også bevilget midler til en forsøksordning med to sentre for fremragende høyere yrkesfaglig utdanning. Fagmiljøet ved Fagskolen Rogaland og Fagskolen Viken har fått status som sentre for fremragende høyere yrkesfaglig utdanning og får til sammen 24 mill. kr over fire år, nettopp for å utvikle fagskolesektoren.

Det er verdt å merke seg at jeg er helt enig i det en del av representantene har vært inne på i sine innlegg: viktigheten av å satse på en mer praktisk, variert og relevant skolehverdag for elevene. Det er utrolig viktig for å få opp de faglige resultatene vi ser i norsk skole i dag. Det arbeidet legges fram i ungdomsmeldingen, så der er det mye som kommer til å løftes fram, nettopp for å sikre en mer praktisk skole.

Presidenten [11:42:01]: Dermed er debatten i sak nr. 6 avsluttet.

Sak nr. 7 [11:42:05]

Interpellasjon fra representanten Geir Jørgensen til fiskeri- og havministeren:

«Det er igjen dokumentert svært høy dødelighet i havbruksnæringa. Ifølge Veterinærinstituttet døde over 60 millioner laks i norske merder i fjor. 22. februar slo fagforeninga Tekna alarm om at dyrevelferd ikke verdsettes høyt nok i næringa, at fiskehelsebiologer slites ut, og at deres faglige råd ikke tas på alvor av selskapene.

Hva gjør regjeringa for å minske dødelighet og sikre dyrevelferden for oppdrettslaks, og hvordan forholder statsråden seg til tiltak som å inkludere dødelighet som et kriterium i trafikkllysmodellen?»

Geir Jørgensen (R) [11:43:01]: Vi står midt i en pågående dyretragedie. Dette er en trist rekord, som Veterinærinstituttet den 12. mars kunne legge fram i sin fiskehelse rapport. Over 62 millioner laks døde i merdene i fjor. En tilsvarende rekord ble satt året før, året før der igjen og året før der.

For alle som er glad i oppdrettsnæringen og ønsker at denne næringen skal ha en framtid, haster det med å få på plass en politikk som gjør at denne næringen kan leve videre, og at vi får slutt på den meningsløse sløsing med matressurser, det være seg fôrråvarer, som i all hovedsak er importert – «dieslet» over verdenshavene for å inngå i en produksjonssyklus her i norske fjorder – eller det ferdige produktet, de 62 millionene med laks, som i vekt tilsvarende mye mer mat enn det fiskerne klarer å hente opp av havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja i det som er verdens største torskefiskeri. Det blir ingenting av all den innsatsen. I tillegg må vi også regne klimagassutslippet på produksjonen og kraften som brukes for å produsere så formidable mengder med laks som ikke blir til noen ting.

Nå har debatten fått et helt nytt element. Vi har tidligere sett dyrevernerne, miljøorganisasjoner og oppdrettskritiske samfunnsdebattanter som har sagt dette i veldig mange år og slått alarm. De får nå støtte ifra de sterkeste fagmiljøene vi har på feltet her i Norge: Veterinærinstituttet, Mattilsynet og Tekna, som organiserer fiskehelsebiologer og fagfolk på dette feltet.

Det som er forbausende å se, er at gang etter gang her i denne sal blir forslag – enten det er fra Rødt eller fra andre partier som har representantforslag som innebærer tiltak for å komme i inngrep med denne situasjonen – nedstemt av regjeringen. Det kunne være interessant å få vite fra fiskeristatsråden, som har ansvaret her, hvordan man i det hele tatt har klart å komme i denne situasjonen, når vi har en eskalerende dødelighet som man ser ut til å ikke være i stand til å komme i inngrep med.

Statsråd Cecilie Myrseth [11:46:10]: Først vil jeg takke interpellanten for muligheten til å diskutere et så viktig tema som dette: dødeligheten vi nå ser i havbruksnæringen. Det er helt riktig at det har vært veldig mye oppmerksomhet om dette, særlig den siste tiden, og jeg må bare si veldig klart at dette bekymrer også meg. Dette er jeg veldig opptatt av og tar tak i. Det er helt forståelig at samfunnet også er opptatt av hvordan fisken har det. Det er et stort potensial her for å gjøre det betydelig bedre enn både det vi får rapporter om, og det vi ser gjennom mediene – og ikke minst det siste som kom fra Veterinærinstituttet denne uken.

Havbruksnæringen er nødt til å forbedre seg. Man må ta bedre vare på den fisken man forvalter. Der har også jeg vært helt tydelig: Dødeligheten i næringen må ned, og fiskevelferden må opp. Regelverket vi har, skal bidra til nettopp det. Om det vi har, er tilstrekkelig, må vi gjøre vurderinger av – og det gjør vi vurderinger av. Når man har et lovverk og et regelverk, er det også en forutsetning at det blir fulgt av dem som skal følge det, og at vi som myndigheter følger opp med god og tilstrekkelig kontroll.

Den fiskehelsetjenesten som vi også har, er et utrolig viktig bidrag til dagens oppdrettsnæring. Det er ikke bra å høre at fiskehelsepersonell mener at de nå er under press, og at det igjen kan gå på bekostning av dyrevelferden. Jeg har bedt om å få se undersøkelsen Tekna – og NRK – har gjennomført, og venter nå på at den skal bli tilgjengelig.

Det er utrolig viktig – igjen – å si at næringen må ta det ansvaret den er satt til å forvalte. Så skal selvfølgelig forvaltningen følge opp, og politikken må også følge opp der igjen. Det er jo politikken som er bakgrunnen og grunnlaget for den forvaltningen vi har. Dyrevelferdsloven er klar på at alle produksjonsdyr skal ha et så godt liv som overhodet mulig. Næringen er også blitt oppfordret av myndighetene til å ta grep, men resultatene har uteblitt, og trenden går feil vei.

Det trengs også tiltak for å redusere dødeligheten i oppdrettsnæringen. Samtidig er det ikke alle oppdrettere som har høye dødelighetstall, så vi vet at det er mulig å få det ned. Det er mulig å drifte med lavere dødelighet enn det vi ser at noen har, for vi har allerede strenge krav og kontroller, vi har uanmeldte tilsyn, og det skal vi fortsette å ha.

Jeg har en tett dialog med Mattilsynet, som gjør en veldig viktig og grundig jobb med å følge opp næringen på disse punktene. Så må næringen igjen følge opp. Når det ikke skjer, går det ikke bare ut over dyrevelferden, det går ut over tilliten og omdømmet til en hel bransje og næring.

Trafikkllyssystemet i havbruk er et system som skal sikre at vi har vekst i de områdene der påvirkningen på miljøet er lav, og ikke vekst der påvirkningen på miljøet er høy. Lakselus er en god indikator på det. Den er målbar og har tett sammenheng med påvirkningen på miljøet, representert ved vill laksefisk. Det er vanskeligere å koble dødeligheten i næringen i et helt produksjonsmiljø med direkte påvirkning på miljøet. Jeg mener det er viktigere og riktigere å håndtere dødelighet i det generelle driftsregelverket.

Nå har vi nettopp kommet med fargeleggingen som følge av trafikkllyssystemet, og vi vet at det også har skapt reaksjoner, men til det må jeg si: Det bekymrer meg at vi nå ser en utvikling med mer påvirkning av lakselus lenger nord, noe som gjør at også nordover er områder blitt gule, og det bekymrer meg at man ikke får ned antall lakselus i de områdene som fremdeles er røde. Noe som er viktig å si her, er at produksjonen i områdene ikke har gått ned, selv om man har hatt nedtrekk. Det er altså mange ting vi er nødt til å ta tak i.

Dyrevelferd er høyt prioritert av regjeringen. Vi jobber nå med flere saker hvor vi skal legge fram ny politikk på området, og jeg mener det er viktig å se politikken for en hel næring i en helhet, ikke stykkevis og delt.

Geir Jørgensen (R) [11:51:27]: Det er godt å høre at statsråden er bekymret for situasjonen, men det er ikke primært det vi forventer av en regjering som har mulighet til faktisk å komme med tiltak som monner her. Det er vanskelig å forstå den berøringsangsten som åpent preger politikken på dette området.

Laks, sjøørret og ørret er omfattet av dyrevelferdsloven. For matprodusenter på land som grovt overtrer dyrevelferdsloven, venter det straff, bøter, kanskje fengsel og også risiko for på livstid å bli fratatt retten til å drive med dyr. Dette er ikke tilfellet i havbruksnæringen, sånn som det er i dag. Tvert imot ser vi nå at flere faginstanser påtaler at det kanskje er lønnsomt å drive på den måten som man gjør i dag.

Dette har vi klare forventninger til at regjeringen griper inn i. I flere runder har vi blitt møtt med at regjeringen arbeider med en dyrevelferdsmelding som skal rette på denne situasjonen, men nå sier direktøren i Tekna denne uken at dette haster, vi har ikke tid til å vente på en dyrevelferdsmelding. Situasjonen i dag er at vi bare lar dette gå.

Vi kan heller ikke overlate dette til næringen, som jeg synes statsråden går veldig langt i å si, ved å gi beskjed til næringen om at dette må de bare ordne opp i. Nå må politikken og tiltakene komme.

I Rødt forventer vi at dødelighet blir lagt inn som et av kriteriene i trafikklyssystemet som regulerer produksjonen. Vi har også erfaringer med denne næringen med hensyn til å bruke gulrot eller pisk, og det vanlige å oppleve er at man gir dem en gulrot for å forbedre denne næringen, og så spiser de den opp og krever en ny.

Vi har derfor klare forventninger til at politikken må komme, og politikken må komme nå. Dette kommer til syvende og sist til å gå ut over næringen selv, for det er faktisk en stor mengde forbrukere som blir mer og mer kritiske til hvordan denne næringen drives. Vi skal ha en etisk, god og bærekraftig produksjon av norsk sjømat, og dette er det absolutt motsatte.

Statsråd Cecilie Myrseth [11:54:33]: Jeg er ikke enig i beskrivelsen til representanten fra Rødt om at man bare står og ser på og ikke tar tak. Det tror jeg vel heller ikke næringen opplever. Når vi har hatt utallige møter om saken, når vi er tydelige på at vi skal ta grep, og når vi nå fargelegger ulike områder langs kysten røde, tror jeg ikke at opplevelsen er at regjeringen bare står og ser på de utfordringene som er. Likevel: Når det gjelder politikken, må vi altså gjøre det riktig.

Når man skal se på politikken for en hel næring, gjør man ikke det med enkeltvedtak her og der, for de ulike vedtakene man fatter i denne salen, påvirker hverandre, så da må man se på helheten. Det er det vi gjør. Når vi sier at vi skal legge fram politikk for dyrevelferd, skal vi

gjøre nettopp det. Det er å ta ansvar. Det har ikke skjedd på over 20 år. Den meldingen kommer om ikke lenge. Da vurderer vi selvfølgelig mål for dødelighet, vi vurderer hvilke konsekvenser det skal ha når man ikke følger opp dyrevelferden, og vi ser på tillatelsessystemet når vi nå jobber med havbruksmeldingen.

Jeg vil bare minne om at NOU-en for hele systemet kom i høst. Høringsfristen var i januar. Nå er vi i mars. Vi er godt i gang med det arbeidet. Å tenke at vi skulle ha vært ferdige med det arbeidet nå, ville vært totalt uansvarlig saksbehandling av denne politikken. Da hadde vi ikke forholdt oss til de spillereglene som vi har. Jeg mener at vi er i gang med å gjøre det.

Vi gjør også vurderinger av om det er tiltak vi kan iverksette tidligere enn meldingen. Det er et arbeid som vi også holder på med nå – så berøringsangst har vi ikke. Min tydelige beskjed til næringen fra jeg ble statsråd 16. oktober, har ikke vært til å misforstå. Jeg sier hva jeg har av forventninger til dem.

Det er heller ikke sånn at om man kjører for fort eller blir tatt for fyllekjøring, skal vi på en måte endre eller stramme til. Da må man betale boten sin for at man ikke skal gjøre det igjen. De som ikke bryter trafikkreglene, får heller ikke en gulrot for det, for da forholder man seg til regler som er satt, og som samfunnet skal etterleve. Det gjelder også for denne næringen. Problemet er at mange av de bildene og sakene vi har sett det siste halve året, handler om at man ikke forholder seg til lover og regler som vi har satt, og det er helt uakseptabelt.

Når det gjelder dødeligheten, er jeg 100 pst. enig med representanten, Tekna og alle dem som påpeker det i rapporter nå: Den er altfor høy. Vi kan ikke fritta næringen fra ansvaret for å innføre og utvikle teknologi og gjøre det de kan for å holde dødeligheten nede og sikre at dyrevelferden går opp.

Presidenten [11:57:37]: Debatten i sak nr. 7 er dermed omme.

Stortinget tar nå pause fram til votering kl. 14.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 11.58.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 14.

President: Morten Wold

Votering

Presidenten [14:01:27]: Stortinget går da til votering og starter med resterende sak fra Stortingets møte torsdag 7. mars, dagsorden nr. 58.

Votering i sak nr. 5, debattert 7. mars 2024

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i selskaper – 2022 (Innst. 208 S (2023–2024), jf. Dokument 3:2 (2023–2024))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 3:2 (2023–2024) – Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i selskaper – 2022 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Stortinget går så til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 14. mars 2024

Presidenten: Sak nr. 1 er andre gangs behandling av lov og gjelder lovvedtak 47.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed godkjent ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overenstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 2, debattert 14. mars 2024

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar om å styrke habilitetsreglene og gjenreise tillit til demokratiet (Innst. 207 S (2023–2024), jf. Dokument 8:1 S (2023–2024), punktene 1–6)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:1 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar om å styrke habilitetsreglene og gjenreise tillit til demokratiet – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 3, debattert 14. mars 2024

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen

Berg og Rasmus Hansson om en norsk antikorrupsjons-
etat (Innst. 194 S (2023–2024), jf. Dokument 8:53 S
(2023–2024))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:53 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om en norsk antikorrupsjons-
etat – vedtas ikke.

Presidenten: Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 90 mot 2 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.04)

Votering i sak nr. 4, debattert 14. mars 2024

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Andreas Sjalg Unneland, Kari Elisabeth Kaski og Kathy Lie om å styrke rettsikkerheten til barn i konflikt med loven (Innst. 216 S (2023–2024), jf. Dokument 8:60 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten har Andreas Sjalg Unneland satt frem fire forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide og fremme forslag om et helhetlig kapittel til straffeprosessloven, med egne regler for barn i konflikt med loven.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i straffeprosessloven slik at mistenkte barn får rett til politiavhør på barnehus.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en egen forskrift om avhør av barn og særlig sårbare personer som er mistenkt i straffesaker, etter mønster fra forskrift om tilrettelagt avhør.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag til endring i straffeprosessloven som sikrer at mistenkte barn får en ubetinget rett til offentlig oppnevnt forsvarer.»

Det voteres alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:60 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Andreas Sjalg Unneland, Kari Elisabeth Kaski og Kathy Lie om å styrke rettsikkerheten til barn i konflikt med loven – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble innstillingen vedtatt med 77 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.54)

Votering i sak nr. 5, debattert 14. mars 2024

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wettrhus Thorsvik, Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Abid Raja, Grunde Almeland, Alfred Jens Bjørlo, Ola Elvestuen og André N. Skjelstad om mer åpenhet i offentlige organer (Innst. 211 S (2023–2024), jf. Dokument 8:11 S (2023–2024) unntatt pkt. 1 og 2)

Presidenten: Under debatten har Andreas Sjalg Unneland satt frem sju forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Det voteres over forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen raskest mulig slutføre arbeidet med et utvidet register over reelle rettighetshavere.»

Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble vedtatt med 51 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.54)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen raskest mulig få på plass et oppdatert aksjonærregister i sanntid.»

Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble vedtatt med 51 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.05.16)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:11 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wettrhus Thorsvik, Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Abid Raja, Grunde Almeland, Alfred Jens Bjørlo, Ola Elvestuen og André N. Skjelstad om mer åpenhet i offentlige organer – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1–4 og 7, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en lovproposisjon som sørger for at dersom noen klager til et departement på et avslag på en innsynsbegjæring, skal det ikke blokkere for at en tilsvarende klage fra en annen part også kan behandles av Sivilombudet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et eget uavhengig klageorgan for innsynssaker og innsynsavslag under offentleglova.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede forslag om sanksjonsmuligheter for brudd på offentleglova.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av offentleglova med sikte på mer innsyn, hvor man ikke bare tar hensyn til evalueringen fra 2016, men også løfter problemstillingene som senere er påpekt i Riksrevisjonens rapporter om innsyn og arkivering, forslagene fra Arkivlovutvalget og Ytringsfrihetskommisjonen samt utvidelse av virkeområdet til loven, slik at senere tids utvikling i praktisering av innsynsreglene i offentleglova fanges opp.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et bredt sammensatt utvalg for å videre utrede dokumentoffentlighet i straffesaker, med bakgrunn i Aarliutredningen om samme tema. Det bør blant annet foretas en særlig vurdering av de personvernmessige konsekvensene.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble innstillingen vedtatt med 78 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.05.59)

Presidenten: Sakene nr. 6 og 7 var interpellasjoner.

Sak nr. 8 [14:06:08]

Referat

1. (222) Statsministerens kontor melder at lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) (Lovvedtak 43 (2023–2024)) – er sanksjonert under 8. mars 2024
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (223) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Freddy André Øvstegård og Kirsti Bergstø om å begrense innleie i helse- og omsorgssektoren (Dokument 8:108 S (2023–2024))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
3. (224) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Birgit Oline Kjerstad og Lars Haltbrekken om konsesjon på datasenter (Dokument 8:106 S (2023–2024))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.

4. (225) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marius Arion Nilsen, Terje Halleland og Bård Hoksrud om deltakelse i EU-kommisjonens European Industrial Alliance on Small Modular Reactors (SMRs) (Dokument 8:109 S (2023–2024))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
5. (226) Endringer i finansavtaleloven mv. (forbrukes rett til kontant betaling mv.) (Prop. 55 L (2023–2024))
6. (227) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Andreas Skjalg Unneland, Birgit Oline Kjerstad og Grete Wold om å gi kommunene mulighet til å forby fyrverkeri (Dokument 8:107 S (2023–2024))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes justiskomiteen.
7. (228) Risikostyring i de regionale helseforetakene og helseforetakene (Dokument 3:13 (2023–2024))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
8. (229) Noregs fiskeriavtaler for 2024 og fisket etter avtalene i 2022 og 2023 (Meld. St. 10 (2023–2024))
9. (230) Strategi for auka sjølvforsyning av jordbruksvarer og plan for opptrapping av inntektsmogleighetene i jordbruket (Meld. St. 11 (2023–2024))
Enst.: Nr. 8 og 9 sendes næringskomiteen.

Presidenten [14:06:52]: Dermed er dagens kart ferdig behandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.07.

